

ЄВГЕН
МАЛАЮК

ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ

1943

ОТ

Літературний редактор
Святослав Гордійський.
Обкладинка Миколи Бутовича.
Друкарня Укр. Академії Наук
:: Львів, Постгасе 11. ::

ЄВГЕН МАЛАНЮК

ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ

1923 — 1943

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО
ЛЬВІВ 1913 КРАКІВ

МОЛИТВА

Уродила рута, рута —
Волі нашої отрута.

Т. Шевченко.

Вчини мене бичем Твоїм —
Ударом, вистрілом, набоєм,
Щоб залишившись хоч чорний дим
Над неповторною добою.

Хай безсороці очі єсть
Тих, що живуть без сліз і чести,
Хто скинув і любов і злість,
Бо не під силу було нести.

Хто все зітхав — заснуть, втекти,
Сховатись за Мазепу й Крути,
Коли гроною йшли — віки! —
Над полем рути і отрути.

Твоїм бичем мене вчини,
Щоб басаманувати душі,
Щоб захистити і знову зрушити
Смертельний чар дичавини.

20. 2. 1933.

СТИЛЕТ I СТИЛОС

Стилет чи стилос? — не збагнув. Дволко
Вагаються трагічні терези.
Не кинувши у глиб надійний якор,
Пливу й пливу повз береги краси.

Там дивний ліс зітхає ароматом
І ввесіль дзвенить од гимнів п'яних птиць,
Співа трава, ніким ще не зім'ята,
І вабить сном солодких таємниць.

Там зачарують гіпотичні кобри
Під нестоці золототіліх дів...
А тут — жаха набриклив вітром обрій:
Привабить, зрадить і віддасть воді.

Та тільки тут веселий галас бою —
Розгоном бур і божевіллям хвиль.
Безмежжя! Зачарованій тобою,
Пливу в тебе! В твій п'яниній синій хміль!

30. 8. 1924.

БІОГРАФІЯ

1.

Завжди напружено, бо завжди — проти течій.
Завжди заслуханий: музика, самота.
Так, без шляху, без батька, без предтечі.
Так — інавпростець — де спалює мета.

Все чути. Всім палать. Єдиним болем бути,
Тим криком, що горить в кривавім стиску уст,
І знати, що випало — загаснути забутим,
І спомином кінця — кісток народних хруст.

2.

Так вийшовши з глухого степу,
З вітхань стражданьої землі,
Вирізблюю пімий життєпис
На дикім камені століть.

Так конструую вічний образ
На сірім цоколі часу,
І мудрість противна, як кобра,
Гадючим зоренням красу.

І розраховує, ѹ щепоче,
І вимірює кожен крок,
Лиш електрично колять очі
Крізь все мереживо морок.

Занлутиуюсь густіш і гірше
Під діамантовий гіпноз,
І тільки бачу — камні, вірші,
І тільки чую — гул ногроз.

І все боюсь: скінчиться термін,
А я не скінчу завдання
І попливу один, без керми,
У тьму вмираючого дня.

3.

Мушу винити келих докраю —
Полиневий мед самоти,
Так нещадно, так яро згораю, —
Чи ж побачиш, почуєш ти?

Недорізаним звірем — вітер
Проридає в страшний простор.
(Там жито — надовго збите,
Там чорним повітрям — мор).

А я мушу незморено - просто —
Смолоскипом Тобі Одинй,
Я — кривавих шляхів апостол —
В голубі ісвечірні дні.

1924.

ЗЛОВІСНЕ

Знов захід буряний. Недобрий.
Знов пророкує кров'ю літер,
Що ми загинем, ико обри,
Що буде степ, руїна й вітер,

Що почорніє світ сей білий,
Що все живе пожруть пожежі,
Що тільки віщий свист Сибілли
Лунатиме в сліпім безмежкі.

Сузірим скаже Бог возвести
У мертвім небі пентаграму,
Й новий про се напише Нестор
В самотній катакомбі храму.

1924.

З „СУЧАСНИКІВ“

На межі двох епох, староруського золота історії,
Зважував сонцепцією твій сонячно-яркий оркестр, —
І під сурму архангела рушив воскреслий човен,
І над гробом народу хитнувесь кам'яний його хрест.

І на древнім, на скітськім, на кров'ю заливі
просторі

Говорили могили, співали козацькі вітри.
І у літери тайни степової складалися зорі,
Щоб пломінним пророцтвом означити початок пори.

Так зродився ти з хвиль златосиніх космічних
вібрацій,

Метеором огністим ударив в дніпровські стени
І, здавалось, — вріс. І над плугом склонився до
праці

І вже мріяло серце про сонцем налиті спони...

Вили бурі історії. Рвали й жбурляли відчінє.
О, ти знат, що тоді не сонети й октафи, о, ні! —
Жорстко-ярим залізом ти пік одоробло північне
І клекотіла душа твоя в гніві, в смертельнім огні.

Рантом... брязнуло враз! І ридально навік
розірвалось...
І бездонним проваллям дихнула порожня луна.
... від кларнета твого — пофарбована дудка
зосталась
... в окривавлений Жовтень — ясна обернулась
Весна.

І по синіх степах дикий вітер повів примару.
Щоб журить і жахатъ... Замогильний доноситься
снів.
І вночі мертвий місяць освітлить з-за сірої хмари
Божевільну Офелію — знов половецьких степів.

11. 1924.

І час настав. І сталося вічне.
Співали весняні вітри.
І вітер під снігами Січні
Ту зустріч подихом зустрів.

Які ж наворожили зорі,
Що два житти в людській імлі
Побачать віддалі прозорі,
Розквітнуть казкою землі!

Який же ангел зареокий
З пічних небес на нас вказав,
І Бог забув про синій спокій,
І в вічність нас заколисав!

І розійшовся, і розтанув
Сей бідний світ земних пустинь.
Зза міжпланетного туману
Безсмертя занісіла синь...

І вже не знає: ці очі вічні —
Чиї — коханої? Сестри?
Ось — Квітень розцвітає в Січні,
Співають весняні вітри.

26. 2. 1924.

ВЕЧІР

Крізь заходу іконостас,
З нерукотворним ликом Бога,
Стомились спалені уста
Кричать анатему епохам.

Кривавляться сувої хмар —
Попстань червлені орніфлами —
Й, під тиші похорошний марш,
У тьму згорають над полями.

В космічнім рокотанні лір
О, Сонце, отче злої тварі, —
Даремна кров твоїх офір
Перуновій прадавній ярі!

На полум'ї твоїм світи —
Не сплавить, не переробити,
І атоми не спиниш ти
Доконувать старі орбіти.

Згучить все та ж музика зор
Під скіпетром диригента - Бога,
І заглуша сліпий простор
Мою анатему епохам.

1923.

Несамовитим криком крові
Роздерлися Твої уста:
Сурміш у руинор пурпурний,
Вагітна бурими повстаний!

Крізь чорних днів крижану хугу,
Крізь свист степів, крізь порох трун —
Виконуєш космічну фугу
На струнах зореметних рун.

З несамовитого Синаю
Ти — гураганом голосів —
Гукаєш, кличеш, іроклиниаєш,
В своїй розіп'ятій красі.

1923.

УРИВОК З ПОЕМИ

Je suis un fils de cette race...

E. Verhaeren.

Внук кремезного чумака,
Січовика блідий праправнук, —
Я закохавсь в гучних віках,
Я волю полюбив державну.

І крізь папери, крізь перо,
Крізь дні будені — bogodanno
Рокоче запорозька кров
Міцних поплечників Богдана, —

Тих отаманів курінних,
Що, під гармати революцій,
Уміли кинути н'яний сміх
В скривавленіс обличчя — муци.

Чия валізна голова
І з-під катівської сокири
Жбурляла в чернь такі слова,
Що їй мороз ішов за шкіру.

Хто в дикий вихор гопака
Втілив життя назустріч степу,
І чия упевнена рука
Зміцняла сивого Мазену.

Коли ж в батуринецькім огні
Держава рухнула, тоді то
Вони взяли свячений іж,
Залізника майбутні діти!

Хай згинуло, хай загуло, --
Вони лишилися, як крици!
І жадний примус, жадне зло
Іх не примусило скоритися!

Херсонські прерії — мов Січ,
А кобзарем — херсонський зітер,
І рідним був одразу клич:
— Вставайте! Кайдани порвіте!

Бо ж там тече козацький Буг
Й — не раз червоная — Синюха,
А я там вссен вербний пух
І дух землі — з дитинства шохав.

Як не калічила Москва,
Не спокушав її розгон той, —
Та враз підвівсь і запалав,
І з серця кров'ю крикиув Гоніа.

...Даремио, вороже, радій. —
Не паралітик, і не лірик
Парод мій — в гураган подій
Жбурис тобою ще, невірний!

Ще засилатимеш, на жаль,
До Києва послів московських, —
І по паркету наших заль
Ступати лаптю буде сковзько.

5. 6. 1924.

ARS POËTICA

Не жар ліричних малярій,
Не платонічні очі Музи, —
Скінчився вік наш, кустарі,
Під рокоти космічних музик!

І над безодніями глибин
Стихії шалом біснуватим —
Єдино Конструктивний Чин
Поможе нам опанувати.

Не Пітії сліпий екстаз,
Не вундеркіндство і арена.
Ні! — Математика проста —
Прозорим, променем Рентгена.

Талант — ліричне джерело.
Тож не — поет, хто лише невиннико
Дзюркоче про добро і зло.
Поет — мотор! Поет — турбіна!

Поет — механік людських мас,
Динамомайстер, будівничий.
Повстань майбутнього сурмац,
Що конструує День над Ніччю.

Він з пекла й грому димних міст,
В яких пульсує електричність,
Поємою будує міст
Туди — у недосяжну вічність.

Серед самумів, серед злив,
Екстрактами могутніх формул,
Він — неустаний хемік слів —
Плячує витревалу форму.

Сталево пружиться рука
І впевнено, з опори рими,
Ось вірш, як стріл, необоримий —
Зростає аркою рядка.

Б. Г. 1924.

ГЕРБАРІЙ

ПІД ЧУЖИМ НЕБОМ

1.

Не треба ні паризьких бруків,
Ні Праги вулиць прастих:
Все сниться матерній руки,
Стара солома рідних стріх.

Все сниться гук весни і вітер,
Веселий вітер світлих літ.
А — тут — молюсь, убогий митар,
Шукаю Твій вогненний слід...

Ні. Не знайти. Ніхто не знає,
Ніхто не чув Твоїх илачів.
Біли всесвітнього Синаю,
Як завше: золото й мечі.

2.

Десь сіре поле в чорних круках,
Що пророкують: кар! кар!
А я тут, на чужиних бруках,
Чужий — несу чужий тягар.

А я на полум'ї розлуки
Наїзди спалюю роки,
І синиться степ Твій, синиться луки
І на узгір'ях — вітряки.

Там свист херсонського простору!
Там вітер з кришталевих хвиль!
А тут: в вікні опустиши стору —
І п'єш самотній, смертний біль.

3.

Несу отут страшний свій іспит
І знаю, що життя мине.
І мати, сидючи на приязьбі,
Вже не вичікують мене.

Давно Євгена поминає
Заупокой старенький піп,
За весною весна минає
Під запашне зітхання лин.

Все далі висиха Синюха,
Й линя її весела синь,
А вітер заголосить глухо
І пролітає в далечінь.

Сіріє стріха під дощами,
Вже й хата стала нетривка,
І мати слухають ночами
Бронхітне гавкання Бровка.

4.

По яких ще дорогах шукати причинної долі?
Перекотиполем блукати в яких степах?
Вітер грає, веселий, хвилюючись по роздоллю,
Від зруйнованих міст розвиває горілий пах.

Заховала перекупка-пам'ять всі сини глибоко,
Тільки будить горілка на чорнім шляху в корчмі,
Ніби в морок душі, в її цвіттарно-мертвий спокій
Після чарки отрути влітає сонячний чміль.

І ось все забуваю, і все зникає, в сутінні.
Зостає лише рівний профіль і зоряній зір,
Та ще заграв глухих за плечима Твоїми третміння:
Всі принади Твоєї страшої краси.

1924.

5.

Кожен день тут приходить пустельний і легкий,
А Ти — там, за горами й ярами гориш.
Не поможуть ні подорожі далекі,
Ні чужка далечінь, ні весна, ні Париж.

Заспокобіти серце? Та чим же? Та як же? —
Научи мене кров'ю Твоїх молитов!
Не поможет ніхто. І не буде інакше.
І з сльозами моїми змішаю питво.

Що мені телефони, версалі, експреси?
Нащо грім Аргентин? Чудеса Пінтар? —
Синиться спія Синюха і верби над плесом,
Вольний вітер Херсонщини, вітер-дудар.

Синиться гомін дубів прадідівських та річка,
Бідна хата та тепла долони сестри...
Тільки б рідного поля зворушлива стрічка!
Тільки б сіра солома пррабатьківських стріх!

1923.

ІСХОД

Не забути тих днів ніколи:
Залишали останній шмат.
Гуркотіли й лякались кола
Під утомлений грім гармат.

Налітали зловісні ні́ахи,
Доганяли сумний нохід,
А потяг ридав: На Захід... На Захід...
На Захід...
І услід — репетався Схід.

Розлявляв закривальну пащу.
П'яній подих пудив, як смерть.
Де ж знайти нам за тебе країну
Серцем, повним Тобою віщерь?

1920.

З „ЄВАНГЕЛІЇ ПІЛЬ“

Знову біблії літа розкрила
Сторінки заколосених піль.
Легкий вітер напружує крила
Гнати леготом золото хвиль.

Все забув: мої смутки і скрути,
Мої грішні, бездушні слова, —
Тут, на царині, Книгою Рути
Розгортаються справжні жнива.

Про святий пророкуючи голос,
Про Месію над морем ишениць,
Тут дзвенить обітницею колос,
Під косою схиляючись иниць.

Можна смерть лише смертю здолати,
Тільки в цім таємниця буття.
І зерно мусить вмерти, щоб дати
В життєдачному житі — Життя.

Сонця співом дзвенять гострі коси,
Сонця спів в стиглім золоті нив,
І шумлять під косою покоси.
І в'язальниць доноситься спів.

1923.

ПСАЛЬМИ СТЕПУ

Кривавії зорі світ повідають...
„Слово о Полку”.

І.

Лежини, скривавлені і скута,
Мов лебідь в лютім полоні.
Яка ж страшна Твоя покута!
Які глухі, жорстокі дні!

Міцна, як смерть, Твоя в'язниця,
В ній морок смороду і мла.
Невже ж Тобі ще може сниться,
Що вільна Ти колись була?

Що над ланів співучим златом
Ти билася крилами в блакить?
А тут терпінням і скорботам
Життя віддало кожну мить.

А тут все тіло пражить сором
Гостріш, ніж біль найгірших кар. —
Коли Тебе розпустим зором
Нагую огляда владар.

2.

Hi, Ти — не мати! Шал коханки
У чорнім полум'ї коси,
В обличчі степової браини
Хміль половецької краси.

В очах звабливий морок ночі, —
З них кличе, кличе глибина,
А в диких рухах ще рягоче
Ніким не займана весна.

Тебе б конем татарським гнати,
І, — тільки просвистить аркан, —
Покірливо підеш сама Ти
З лукавим уєміхом у бран.

Привабливо-безсила й гарна —
Оснєш Ти чужий намет,
І хижий хан буде безкарно
Впивати уст отруйний мед.

Та хутко скінчиться відрада:
Засне він стомлений, в тобі ж
Прокинеться кривава зрада
І стисне віроломний ніж...

Бліснуть у тьмі вовчиці очі —
Лиш горло кров'ю захарчить, —
Ти в море степової ночі
Впіреш русалкою умить.

І знову чарівне обличчя
Закриє половецький стен,
І знову піч очей покличе —
Тебе спіймати, схопить Тебе б!

Тебе б конем татарським гнати,
Поки аркан не заспіва!
Бо ти ж коханка, а не мати,
Зрадлива бранко степова!

3.

Хижі птиці летять зі Сходу
На червоному тлі пожеж, —
Бачу, бачу Твою Голготу
І звідціль, з моїх мертвих меж.

Скитський вітер гуляє й нині,
Як тоді, пам'ятаєш Ти?
А степи Твої знов — пустині,
Хіба тільки нове — хрести.

Проорало глибоким плугом,
Кров'ю сіяв новий сіяч, —
Дике жито прийдеться другим
Тяжко жати під снів і плач.

Дике жито! Криваве жито!
Поховай же страшний наш слід, —
Серцем спаленим — все пережито
В апокаліпсі хижих літ.

4.

Прости, прости за богохульні вірші,
Прости тверді, заневажливі слова!
Гіркий наш вік, а ми ще, може, гірші,
Гіркі й пісні глуха душа співа.

Під грім гармат, під вітру подих дикий
Гула дудонь з-під варварських копит, —
Ми не зазнали іншої музики
І інших слів в вогні залізних літ.

Десь мудрим сном в архівах спали книги,
Ми ж з них хіба палили цигарки.
Пів-русини, а напів-печеніги, —
Наш навіть сміх був хмурий і гіркий.

То ж не дивуйсь, що, визволившись з брану,
Ти, зранена, зустріла нас, синів,
Що в дикім захваті ятрили кожну рану
Шаршавими руками дикунів,

Що в дикій пристрасті — Твоє тулили тіло,
І кожний рвав до себе і радів,
А кров текла... І Ти захолоділа
В палких руках закоханих катів.

Тепер, коли кругом руїни й вітер,
Я припадаю знов до Твоїх ніг, —
Прости, прости, — молю, ісвтішний митар,
Прости, що я — останній печеніг,

Прости, що я не син, не сині Тобі ще,
Бо й Ти — не мати, бранко степова!
З Твоїх степів летять птахи зловіщі,
А я творю зневажливі слова.

В таборі, 3—7. IX. 1923.

ВІТРИ ІСТОРІЙ

1.

Знов на Богдановій дідизні
Історії свистять вітри,
Скреточуть місяці залізні
Неповторимої пори.

Ще не одно століття йтимеш
Метою перед рухом лав!
... І буде синтись бідиний Тиміш,
І гук неодгукавших слав...

Ще не один раз все повториш
Під грім історії, як в снах,
І, може, тільки втретє створиш,
І втретє запала весна!

2.

Вітри історії розсіють
Готичні сутіні століть, —
Жагу ж зустрінути Мессію
Водою днів не утолить.

Крилю голодний зір за обрій.
Обтятий Богом шестикрил,

Мій лютий плач, мій сміх недобрий,
Всі корчі демонської гри, —

Лукава пристрасть і лукавий
Холодний біль — Тобі! Тобі!
Не задля зла, не задля слави, —
Той дар гіркий віддав юрбі, —

Іi. Ось цей смолоскип поета
(В нім м'язи й мозок мій горить)
Несу туди, де мріють мети,
Де з крові родиться зоря,

Де хмарами скинілось небо
Під ярим полум'ям пожеж,
Де простір — половецьким степом,
Де дика далечінь — без меж.

Чингіз і шині отаман там,
І піч чорніє день за днем...
Вчини ж цей щит мій адамантом!
Цей меч — архангела вогнем!

24. IV. 1924.

ЗЕМЛЯ Й ЗАЛІЗО

НАПИС НА КНИЗІ ВІРШІВ

Панружений, незломно-гордий,
Залізних імператор строф, —
Веду ці вірші, як когорти,
В обличчя творчих катакстроф.
Позаду — збурений Батурин
В похмурих загравах облуд, —
Вони ж металем — morituri —
Сурмлять майбутньому салют.
Важкі та мускулисті стопи
Пружиний одбивають ямб, —
Це дійсності, а не утоній
Звучить громовий дитирамб.
Ось — блиском — булаву гранчасту
Скеровую лише вперед:
Це ще не лет, але вже настуи,
Та він запісу роздере.
Шматками розпадеться морок
І ти, — пащадче мій, забагнеш,
Як крізь тисячолітній порох
Розгорнеться простір без меж.

Збагнені оце, чим серце билось,
Який цей зір нагледів мет,
Чому стилетом був мій стилос
І стилосом бував стилет.

4. I. 1925.

З „ПОЛИНУ“

1.

В твою далеку синь я обрій відчинив,
Знемігся і припав — ковтати подих любий, —
І сонцеокий день крізь дим далечини
Блакитним леготом і пестить, і голубить.

І в очі широчінь повіяла страшна,
І простір — свист степів — ироніяє вітрами.
Це ж тисича-икна засиніла весна?
У котре ж це гряде Ярило із дарами?

А ти — все та ж. Все — та ж. Розстань-дорога
орд, —
Мандрівним племенам широкий шлях одвіку...
Коли ж струсиш цей шил? Повстанеш вси —
акорд!
І лоно віддаси своїому Чоловіку!

2.

Не стомилась лежати шляхом,
Кочовничий крок, видно, легкий.
Так тепер — зі Сходу на Захід,
Як тоді — із Варяг у Греки.

Не стомилася — лежиши простерта,
Тяжко гунають в древні груди, —
Лиш — луна. Ні життя, ні смерти.
Довгий сон вікової отрути.

Довгий сон під склепінням неба
В тишині твоїй занімілій,
Правкрайське радіо степу —
Не дає ні вітру, ні хвилі.

І живем за межею прокляття,
І чекаєм даремно і внерто.
І виникається: гарби, багаття,
Дальні заграви, далеч простерта,

Крик гортаний потвор кососкулих,
Тупіт тисяч, дзвічания, дудніння,
Свист степів, опівнічні гули,
Ніч — і ти, закривавлено-синя.

3.

На літонису незатертім
Креслю циклобіду доби, —
Ще тут в моїм земнім посмерті
Вібрують луни боротьби.

Смертельні спорохи іли узи.
Хай ісживий в земнім житті. —
Ще й досі чую грози музик
В моїй могильній самоті.

Ще ис осів забутній порох,
Ще тиша — тепла від подій
І на непімщених просторах
Гуляє вітер-буровій.

І знаю: буде. Знаю: вдарить.
І знов, і знов хитнеться світ,
І прокривавить гімном карти
Непереможний заповіт.

1925.

СЬОГОДНІ

1.

Біла лагода яблунь в цвіту.
П'ю життя моє спрагненно - радо,
Прийдеш, прийдеш? — і легіт: прийду —
Медоносним зітханим — ой, Ладо!

День давенить — золота голубінь,
День співає — блакитна безодня...
Тільки — яблуні та голуби,
Тільки барви буяють сьогодня!

2.

Це нічого, що небо чуже, і чужа
Далечінь віс в очі. — Дивись!
Вже перейдена нами остання межа.
Перед нами засяяла вись.

Тільки синь, тільки глиб, тільки спокій... Ясна
Тільки вічність... Навіщо ж слова?
В лазуреві безмежжа нас кличе весна,
Пружно-яро життя ожива.

І земля — пареченна в молочнім цвіту
Яблунево-рожевих садів —
Мліє солодко в сонячно-яснім меду,
В першій, росій красі іплюстків.

3.

А дні пливуть — мелодія в блакить,
А дні давенять, як золото в лазурі,
І вічностю триває кожна мить,
І в спокої втопились давні бурі,

І океаном занесіла вись
І тиша, тиша. Тільки в вишнях білих
Бринішня бджіл замріяно злились
В один хорал блаженний і безсилий.

V. 1925.

Знаю — медом сонця, ой, Ладо,
В твоїм древнім тілі — весна.
О, моя степова Гелладо,
Ти й тепер антично-ясна.

А між нами простір — гураганом.
Хоч вдихнути, хоч узріть тебе де б...
Половецьким, хижакським ханом
Полонив тебе синій степ.

Десь там квітнеш вишневим цвітом,
Десь зітхаєш в веснянім чаду,
А мені ти — блакитним мітом
В золотім південевім меду, —

А мені ти — фатаморгана
На пісках смігранських Сагар —
Ти, красо землі несказана,
Нам немудрим — даремний дар!

4. IV. 1925.

ВАРЯЗЬКА БАЛЯДА

Необорима сонячна загада —
Віки, віки — одна блакитна мить!
Куди ж поділа, степова Гелладо,
Варязьку сталь і візантійську мідь?

Від синіх меж до сіверських окраїн
Широчина нестримано росте,
Мов на бандурі велетенській грає
Співучим вітром припонтійський степ.

Гарячий день розлив пекуче золото
І сам втопившись у сонячнім меду,
Й крізь спокій цей єдина ллється нота —
Блажених бджіл в вишневому саду.

Лиш чорними очима хитрих вікон
Всміхнуться молодицями хати, —
І знову степ нестить мої повіки,
І знову скитські баби і хрести.

Лиш, як крізьсон, майшуть крилаті вії
І піч очей з-під н'явок гострих брів, —
І знову — степ. Лиш де-де-де замріє
Архіпелаг поснулих хуторів.

Дзвенить вода. Це він, це він синіє,
Балида хвиль — Дніпро. І на горі
Спить Київ — Степова Олександрія
Під злотом царгородських мозаїк.

Там обертає в державну бронзу владно
Це мудре золото — кремезний варяг,
І звідтіль ж воно текло безвладно
Під ноги орд — на кочовничий шлях.

Гриміли десь козацькі літаври,
Віки несли не раз залізний дар, —
Він в холодку ж спочив у темній Лаврі
Від мудrosti знесилений Владар.

(А ти не довго ганлася в тривозі:
Сарматських уст — отруйний, п'яній мед
Ти віддала татарину в знемозі
І чув твій сміх батиєвий намет).

І далі, там, де беріг Кіммерій
Підніс коринтські обриси колон,
Де Херсонес замріяло біліє
І синіть солодкий, вічний, синій сон,

Де кам'янисті межі скитських прерій
Врізаються в козацький буйний Понт
Причалом генуеських кондотерів,
Кінцем твоїх бурхливих перепон...

Отак лежини — замріяно-бесила,
А сходить ніч і відьмою вночі
Ти розгортасяш кажанові крила...
І поки по гаях кричать сичі,

По болотах скреточуть млосні жаби,
Шеноче тьма і стогне в синах Дніпро, —
Летиш страшина й розхристана на шабаш —
Своїх дітей байстрючу пить кров — — —

... А з Чигрина й Батурина, в тумані
(Козацьке сонце тільки винилива)
Два гетьмани виходять мертві й п'яні
І кожен довго плаче і співа.

Один зітха — єдиним зойком: „Тиміш“ —
І проклина Виговського всю ніч, —
А другий, — той що огридиш і стриманіш, —
На північ кида блискавками віч.

І чутъ: „чекай, бо ж — якного респонсу,
Ти, Орлику, — гаряча голова!“.

— — — — — — — —
... Коли ж, коли ж знайдеш державну бронзу
Проклятий край, Гелладо Степова?!

26—28. VI. 1925.

З „ГОРОБИНОЇ НОЧІ“

1.

Обнадієні уста й цункі гадюки рук, —
І чорна пристрасть знов искучим чорним вітром,
А десь гудуть скрипки — під пестощами мук
І вторять щілу ніч — глухим похмурим цитрам.

Солодка тьма лягла густим п'янким повітром,
Ніч катувань і зла заводить темну гру, —
Зловісно-нізъко так північний кряче крук
Пазусгріч привидам необоримо-хитрим.

Ні іскри — ні вогню. Смертельна пімota.
Лиш темна метушня глухих, сліних агоній.
Цілуй, цілуй мене, — бо ж знаю: ти — не Та...

І в вітрі пристрасти татарський свист погоні:
Ось-ось — в проклятій тьмі хронлять скажені коні
І тіжко гунають нещадні копита.

27. VIII. 1925.

2.

Перегриміло. Одгуло.
Всю ніч стрілляло блискавками.
І вже не знаю: чи було,
Чи ніч мене дурила снами.

Перегриміло. Одійшло.
І знову сонце, знову ранок,
І де грозою пропекло, —
Лишилася тільки чорна рана,

Затягнеться і важиве,
Живе життя ізнов покличе, —
Побідний день вгорі пливе,
Туман тіка услід за ніччю.

І тільки сльози — аливи зла.
... І тільки квітничок зіпсований...
Перегриміла, одгула
Ніч горобина, ніч грозова.

5. X. 1925.

ШЕВЧЕНКО

Не пост — бо це ж до болю мало,
Не трибуни — бо це лиш рупор мас,
І вже меніш за все — „Кобзар Тарас“,
Він, ким зайнялося і запалало.

Скорше — бунт буйних майбутніх рас,
Полум'я, на котрім тьма ростала,
Вибух крові, що зарокотала
Карою за довгу ніч образ.

Лютий зір прозрілого раба,
Гонта, що синів свиченим ріжє, —
У доснітніх загравах — степа
З дужим хрустом випростали крижі.

А ось поруч — усміх, ласка, мати
І садок вишиневий коло хати.

КУЛІШ

Гарячий день втопився в пічній прозорій млі.
Ти довго Шекспіра перекладав сьогодня —
І знов, що все це — в тьму, в майбутнє цій землі,
В неславу й забуття... А ніч — лунка безводня —
Дзвеніла зорями... І сторінки — по одній
Ще мерехтять в очах. — І на пічнім теплі
Ти полетів у даль, туди, де вже світлів
Похмурний небосхил зорю передодня.

А хутір в слєві — казкові лаштушки,
Мов дивний Чигирин, де сиплять гетьманські залі,
Де ти вигадуєш, бадьюорий і стрункий,
Залізний стиль нових універсалів...

Прокинувся. І перо виводить яdom спраги:
„Народе без пуття, без чести, без поваги“.

25. IX. 1925.

13 ЛИСТОПАДУ 1920 Р.

Степ тремтів від залізного зойку війни,
Степ стогнав — гомін лунко котився гонами, —
Воскресали так страшно пророчі сини
І на Захід ридали вагони.

Чорний Полк — паметом — в останній наступ.
Скапуцать навпростець остатні набої,
А десь вже глухо стукає заступ,
Десь, за межами бою.

Вітер поривом — шмат кулеметної стрічки
Чи луну запоріжської „Слави“ —
Ї знову — плюскіт глухий історичної річки,
День щемить морозно-білявий.

За околицю вийдеш і видко: бронпотяг
Біли Підволосицька димом дмуха,
Набуха, вибуха і простору протиг
Лиш далеку луну доносить до вуха.

Клекотить ще, але — догорає, тліє,
Фістулою — останній акорд скорострілу...
Щось тяжке і одвічне на обрію мріє,
Розпростовує чорні крила.

Виростає нестримно, біжить, як калюжа,
Шо ж воно? Чи скажених отар череда?
Чи повітря морове? Ні — ищить, бруднить
і спаплюжує

Землю мою чергова орда.

Степ підвівся і втілився в деревній хаос
І посунув на нас в гостроверхих татарських
шапках, —

Ось все ближче, все ближче — вже вершини
в балці — ось! —

Вже летять перетяти нам шлях.

... Дону синього не пощастило зачертити.
Руська земле! За шолом'янем єси.
І на Захід, на Захід ридають вагони з хаосу
і смерти,
З апокаліпсії піль Твоїх, з пекла Твоєї краси.

З „ПОЛІТТЯ“

1.

Одеялио, оденило полунич, —
Кривавий захід поглинає тьма
І на пустелі дальні і безлюдні
Лигає мертвим саваном зима.

Де ж свято барв? Де Жовтня хміль? — Нема.
Ось дні грядуть буденні, темні, трудні.
Де вітер рвав, де клекотіли рудні, —
Там груднія — лід, там тишина німа.

Кощавий голод. Згарнища руїн.
В тобі одиній — хороби всіх країн
І на тобі — прокляття всіх прокльонів.

Будь проклята ж ще раз, полужива,
Гелладо Скитськай, Гелладо Степова,
Сарматських Афродіт, кирпатих Аполлонів!

2.

Не хліб і мед слов'янства: криця, кріс.
Не лагода Геллади й миломовність:
Мідним металем наллята безмовність
Короткий меч та смертоносний снис.

Щоб не пісні — струмок музичних сліз,
Не шал хвилевий — чину недокровність, —
Напруженість, суцільність, важкість, повність
Та бронза й сталь — на тиск і переріз.

Бо вороги не згинуть, ик роса,
Раби не можуть варіти сонця волі.
Хай згине скитецько-сллінська краса
На тучнім припонтійськім суходолі, —

Щоб власний Рим кордоном вперізав
І — поруч Лаври — станув Капітолій.

15. II. 1925.

З „ВАРЯГІВ“

О, прокляття твое,
богорівне прокляття простору...
Юрій Липа.

1.

Проклін, проклін степів чорнявим долам.
Ланів полон трима в одвічній зморі.
Вже не дихне нам в душу синє море, —
Бог покарав і прокляв суходолом.

Лиш кочовничі орди — сараною,
Мандровані народи — чорним мором,
Гармата — плугом, шабля — бороною,
Історія — вітрами над простором.

Пекуча спека серпнів у чорноземі,
В смагливо-тучнє сало суходолу,
В беззахисно-зомлілу плоть подолу,
Віддану на поталу темним грозам.

І люд, пригнічен пізиною ниць,
Вколисаний в сумирний шум пшениць,
Позбавлен моря, грузнє в землю Вієм...
... А степ палає вічним суховієм...

2.

І не вирватися, не згоріти, —
Древній обрій ревне стиска.
Синьоокий, стрибожий вітер, —
Мов комонна стать козака.

Свистне шабля хижко і гостро,
Бо ж відніку одна мета:
Подолати прострацію прόстору,
Перелити століття в літа.

Кінь, мов лук. Тільки вдарить коніта, —
І стрілою дзичатиме чвал.
... Не розвідано й не розпитано
Про шлихи степових навал...

Ти, у кого і перви — бандура,
В чиїм серці ридає раб, —
Стань шулікою, вовком, буйтуром,
Тільки просто, просто — на Муром —
Заграбоване граб!

Ти, що зміршавів у корості,
Вигноїв власне ім'я, —
Всю налюочу отруту злости
На сусальне золото Кремля.

За набої в стінах Софії,
За криваву скруту Крут, —
Хай московське серце Россії
Половецькі пси роздеруть.

3.

На березі синього моря —
Там живуть тверді й прості люде,
Відважні рибалки щастя,
Стерничі власної долі.

Руки їх від вітру бронзові,
Рухи в них, як доли, суворі,
Зір прозорий, як синій простір,
І — як обрію смуга — гострий.

На березі синього моря
Зростають кричеві раси,
Мовчазні, як надморські скелі,
І міцні, як приморський воздух.

На березі синього моря
Рокоче широкий вітер,
Напинає пристрасні перса
Вітрил, що рушать в майбутнє.

Гей, та й міцно засмалені шкуни,
Та й бадьоро ж ринілять їх щогла,
Та й солона ж, як море, кров їх —
Варягів синього моря!

4.

Ось троє їх: суворий Рюрик,
Ясний, веселий Синевус
І третій — Трувор, лірик бурі,
Той, що окрилив спіром Русь.

Один — отаман, будівничий,
Другий — морозна радість дніи,
А у останнього — обличчя
Палає простю вогни.

А люд — ні Елліни, ні Скити —
З цих візантійських україн...
Як іх натхнути, розбудити,
Щоб став їм Даждьбогом — Одін?

Як обернути рабів в буйтури?
Залізо із землі зачати?
— І викував похмурій Рюрик
Рабам хрещатого меча.

Як розгорнути їм даль хвилеву
За ці степи, за племена?
— І Сивоусому Синевус
У дар засмоляє човна.

Як оживить їх мертві душі,
Як запалить ледачу кров?
— І Трувор полум'я ворушить,
І ставить вічну хоругов.

5.

Став на землю варяг. І загорілась відвага —
Бористенського плеса обабіч — на дикий степ,
І у скитських Атенах Руси великий каган
Степовою потугою широко й сийвино росте.

На чотири вітри, від північних лісів до моря,
Від карпатських смерек до блакитного Дону —
окрес,

Та на груди цієї землі покладає історія
Із шляхів, племенами протоптаних, вічний хрест:

То човнами і волоком — путь із Варяг у Греки
Та навпоперек давній, татарський той — Чорний
Шлях...

... І зі Сходу на Захід далеко летіли лелеки,
І піміла, дощами напита, осіння земля...

Тільки ржею п'ялася і зламалася варязька криця,
Танув конунгів скандинавських крижаний дух, —
Подих моря живий — суходоловій тиші кориться,
М'язи вікінга слабнуть у сонячно-хмільнім меду.

Коли ж чорною хмарою сунула чорна Азія,
Табунами і гарбами рушила татарва, —
Не єдиний варязький стиг, а окремі стязі
Димний вітер жорстокого бою хитав і рвав.

1926.

ПРОЗРІННЯ

1.

Всі вироки, здається, проказав
Рвучким і прим віршом... А Россія
Ще догнива, як здохлий бронтозавр,
І труп — горою — мертво бовваніє.

О, лютє стерво! Твій посмертний дух
Ще мстить — смердящий, безнадійний Лазар. —
Але намарне: навіть гній потух
І тільки низом стелеться зараза.

Даремно радиться синедріон
Крикливиць та шаманів евразійських, —
Бо ні хороби віку, ні Сіон
Не воскрешать. Бо сонцепсіям військом

Епоха йде молитви і вогня,
Земля напнулась готикою росту
Й, — де нині — бруд, де — нарші і короста, —
Дзвенітиме прозора радість дня.

Крізь гноїща, крізь цвинтарі руїн
Буяниме нестримний рух природи

I, замість цих калічних україн,
Рослинами зростатимуть народи.

Ще прогримить останній судний грім
Над присторами неладу і зради
І виросте заливним дубом Рим
З міцного лона Скитської Геллади.

2.

Минулому — лиши ладан спітафій.
Ні жалість сліз, ні черни чорний крик:
Одним нестримним, яким автодафе
Розгортується наш нестримний вік.

Потоп і трус, і невгамовний вітер, —
Всю вичерпано хресну кров Христа
І — ген гряде Великий Інквізитор,
І на чолі його налає мста.

Так: правда — мста. Бо за легенди й морок
Вже не сковать кривавий гріх брехні:
Вогненна кара покара простори,
Стара земля відродиться в огні.

3.

Ще початок. І серце вірити хоче,
Що лішота рослини — не тільки лаштуники,
Що в кожнім стовбурі космічна кров рокоче —
Ген д'горі пруг, готичний і стрункий.

Нескінчена і нескінчена проща
Повз вулиці й поля, повз люди і роки,
А там свистить простір, буйє нехвороща
І казяться і мстить накликані віки.

Дуднить земля. Нещадно б'ють копита,
І кінь Мазепи змучено хропити.
Ти, року Божого цього Господнє літо,
На спраглий степ хрестильну кров скропи!

1927.

ЗЕМНА МАДОННА

ЗАМІСТЬ СОНЕТУ

Кляну земний, гріховний, чорний рай
І сийна смерть віднині — ясний вирій.
Хай навіть так — бронзовий самурай
І хай криве жорстоке гаракірі.

Не рідний він, небіжчик „рідний край“,
Що відьмою майнув в кривавім вирі, —
Личини, вовкулаки, харі, звірі
Та хижих зграй хріпкий надтрупний грай.

І поля бою, і легенди кари,
Лиш кров гнила зродила ржаву цвіль.
На суходолі проклятім отари
Виспівують пудний бандурний біль.

Що ж? Рух ножа й — навік майне: татари,
І вилиць лиск, і даль неплодних піль.

1926.

ДУМИ МОЇ, ДУМИ...

1.

Повіє вітер з Понту. Скитський степ
Обудиться, зітхне і буйна тирса
Зеленим морем янову проросте,
І побіжать зелені хвилі.

Ширша

За синє море встане широчинь...
О, земле вічна, ти — одна на світі! —
У небі глибиніє древня синь,
Внизу — прозора велетенська тінь
Від хмари, що жене південний вітер.

І при балках оселі заквітча
Вищевий цвіт, розквітлий снігом сонця, —
Твій шлюбний цвіт — та срібная парча.
І чорні очі глянуть крізь віконце.
Ой, вийди в сад, що бджолами бринить,
Поглянь — земля справляє з сонцем шлюби!

... Та вдарить час. Мов меч, упаде мить.
І нікому тоді оборонить
Твою весну від вихору і згуби.

2.

Вже й иенавість згаса, а я не вспів
Її вогнем твій смуток запалити.
Часами чути панахидний спів,
Часами — скрегіт...

Просторінь та вітер

Все поглинають. І відходиш ти
За сиву млу, в сльоту дощів осінніх,
І не збегнуть, як пророста насіння
Між бур'ину та будяку пустинь.

Голодним вовком виє листопад.
Все полягло в єдиній пізній жертві.
І нікому повстать і наступати
В осінню муть, де голос вже завмер твій,
Де губиться шматками сивий степ.
Та в глибині твоїй цвинтарно-мертвій
Зітліле зерно пружиться й росте.

Настане час — зайде — і встануть Мертві.

1931.

БЕАТРІЧЕ

І знову зустріч. Це вже трачі
У дніх життя її зустрів.
Тоньке обличча Беатріче
Прозорий смуток загострив.

Лани. Пшеници колосистоничить.
Широкий вітер линє златом хвиль.
Добридень, польованій Беатріче,
Селянська музо цих достиглих піль!

Куди ідеш? — Зажевріле обличчя
Ховає марним поруком яусиль.
У кошику вода та хліб і сіль, —
Обід батькам. Не має часу. Кличуть.

Пішла. І тихий промінь ясно згас.
І знов тече земний, звичайний час, —
Немила праця, визначені стрічі...

Ось — міряй, обраховуй, конструуй,
В умовний час хвилюйся і цілуй,
І гірко запай, що є десь Беатріче.

6. VIII. 1928.

ПРАГА

... wie menschlich sie Madonnen planen...
Р. М. Рільке.

1.

Під позолоту повечір'я — прозоріш синь.
Над містом сяє хмарний вирій — лунка глибінь.
Над містом ширех крил небесних, крик ластівок,
І, піби по минулих веснах, мій легкий крок.
Так примирено і так просто простує ніч.
На лінках Карлового Мосту відблиски свіч.
Тоді виухає пломінь сираги — співуча мить! —
І вічність на каміннях Праги ляга спочитъ.

2.

Літо росте й проростає крізь все, —
Ссуть коріння і пружжаться віти,
Кожна квітка солодку ваготу несе,
Туго — персами воздуху — вітер.

Кров зелена кружлиє по жилах рослинн,
Людським тілом владає — червона.
Всесвіт — храм, де копула блакитних глибин
Двиготить златосонячним дзвоном.

3.

Може, власне, в цім парку, мрійний юнак,
За ростом рослини слідкуючи тільки, —
Знаходив вічності тайний знак
Райнер-Марія Рільке.

Тануло небо, як віск голубий,
На листях тримтіли соничні країлі,
Шепотіли крилами святі голуби
Про святі міраклі.

І глибоко виняу — срібний клекіт ріки, —
В кам'яних берегах пропливала Влтава,
А над Прагою сяяли сонцем віки,
Чатувала архангелом слава.

1926.

A. D. MCMXXXIII

Лії шаблі, ані ножа
Не схрестити в останнім герці:
Та ж камінно-мертва душа,
Те ж безлюбе і чорне серце.

Вже нема хуторів і держав,
Тільки труни в житах, тільки труни
Та від хрину кривава іржка,
Що замкнула посипілі губи.

Може скажеш: зійде? проросте? —
Поміж ребрами хат, по дорогах
Диким зіллям здіймається степ
І рогочеться з неба і Бога.

Диким, древнім, монгольським виттям
Необмежена далеч заводить.
Сірим попелом стало життя
Під огнем степової свободи.

Але сонце не засло. Горить
Незворушене, байдуже-біле,
І освітлює тишу безсилу
Летаргічних століть.

Відвіку покарано степом
І простираєш силу н'є.
Під смагливим монгольським леном
Та проказою — тіло твоє.

І не вириватися, не стерти,
Вгрузлими тулубом не повстать,
І даремно благають смерти
Перепалені болем уста.

Ні, не вмреш ти. Марком Проклітим
Будеш мукою мірять віки
Та у пітьмі голодної хати
Тишком-нишком стискати н'пстуки.

Та у чорній нестямі істоти,
Де гарчить гайдамацька душа,
Відчуватимеш зімний дотик —
Солодкаву зрадливість ножа.

Але й ніж не спасе, не поможе...
Дикий вітер та чорний степ, —
Лиш будяк на нім — Боже наш, Боже! —
Мертвим, чортовим зіллям росте.

4. X. 1932.

З „ЛЮДСЬКОГО“

Вже закінчили жати жито.
Голодні обрій. Глибинь.
А тут — тонкий, порожній зшиток
І вічний заповіт: люби!

І трудний хліб чорствий, щоденний,
І темні многотрудні дні,
І в сиах — Геллада і Атени
Та хмурі степові погні.

А поруч, як весталка сонна,
Вартує жертвеник — вона,
Проста, Земна моя Мадонна,
Проста, Земна моя Жона.

21. VIII. 1925.

З „НОЧЕЙ“

Розквітлий сад і місячна імла.
У вогних вітах — голос соловиний.
... І ніч майова п'яно попливла,
І гріх стає, мов дівчина, ісвінний.

Ні. Тричі ні, о, Фавстє молодий,
І ти о, Маргарито світла й чиста:
Між трав і квітів — вогнишні сліди
Того, хто все закляв отут, — Мефіста.

В сп'янілих квітах дишуть тьма і гріх.
Все отруїла тьмяна пристрасть ночі.
З-під темноти сичить стиснутий сміх:
Ще мить — в ін з'явиться і зарегоче.

1932.

Українські візаутийські очі —
Як я знаю цей пеширий зір!
В соних рухах роблено-дівочих
Ще прадавнє, вроджене: ясир.

Тільки там пекли буяння, врода,
Зашаний, як квіти степу, чар, —
Тут — тавро калічного народу,
Втіха катя й мати линичар.

Тільки там, видряпуючи очі,
Як повчици, гинула в борні,
Тут — рабиня, кожному, хто схоче,
Дике тіло, що кохає гніт.

Дике тіло й мертву душу — Боже! —
О, який же чорний гріх спойв,
Щоб віки, віки по бездорожжу
Нести Вієм ісвидючий гнів.

З „АНТИМАРІЇ“

Не ім'я благодатне — Марія —
На зеленій біблії піль, —
Все маює моя малирія
Фантастичний фатальний біль.

Мозок видряпавшись не годен
З міцно збитої кулі кісток, —
Що ж мені повіднєві води,
Перший пружній, липучий листок?

І оці нарциси безкровні.
І незаймана піжність вишень...
Хай загинуть бліді, молитовні,
Всі, що свято кохали день,

Всі, що вірили і горіли
Восковою свічкою літ.
„Хай живе засмальцюване рило
Непідлеглої небу землі!“

14. V. 1925.

З „ЧОРНОЇ ГЕЛЛАДИ“

Пам'яті Петлюри.

1.

Відійшли у негоду, у розталь.
За плечима хринів Батий.
Прокаженна земна короста
Відбивала татарські сліди.

Сизий простір, за миляю — мили,
Мовчазний і ворожий — минав,
І мороз на тілі Поділля
Підкопитні кріпив письмена.

* * *

В ті розжерені, хижі години
Невже ж спочивав Господь?
Страшно покритки Катерини
Мордували покірливу плоть.

Страшно й соромно лоно голе
Випиналося з-під ганчірок...
Чом же дике, неплодне поле
Не відвідав тоді пророк?

Чом не кинув у тіло повій
Бліскавкою — благодать?
Ти скленив тоді хмарні вії
І ніхто не посмів нагадати.

Лиш, вслушаючись в шуми земнії,
Як одбой вигравав сурмач,
Гамувала пречиста Марія
Свій пестримий жіночий плач.

25. V. 1926.

* * *

А осінь глуха і зимна
Стіною туману йшла.
Лиш сноха пекуча і димна
Ще дзвичала крізь шо, як стріла.

Розтримтілі простори гойдались
І хилились крокам у такт,
І летіла горбата далеч
Від хреста — і — до хреста —

Там, де Захід зіяв, як брама,
До відвічних прабатьківщин.
Над испімщеними ж полями
Ще гримів наш залізний чин.

26. V. 1926.

УБІЙНИКАМ

(25. V. 1926)

I.

... гаупая пузя.
(з російської прози).

Ви жахнулись — далеко зайшли? —

Смерть помстила і каяться пізно,
Ось крізь сутінь россійської мли
Україна рокоче залізно.

Вирок стався, імперія — труп,
Догнивають отруйні останки,
Та під громи архангельських труб
Вже побідні готуються ранки.

Там, де тьмою душило лани,
Де ордою буила навала, —
Розгортається синь далини,
Наростає епохи зачало.

2.

... Kein Lotos und kein Lorbeerblatt.
Sir Galahad

О, бідний, жаліснò - убогий
Гіперборейський примітив:

Туні, кирнаті, злобні бόги,
Одноманітний, голий спів;

Болотниа імлистя площа,
Берізки хорі і брудні, —
Даремно сірий дощ полоще
Замурзані навіки дні...

„Ні лотосу, ні лавра“ — позем! —
Ні патику на вертикаль,
І лиш тунім тяжким морозом
На півроку закута даль.

В нещасний час, „на зло Європі“,
Ваш божевільний деміург
Створив кубло гнилих утопій,
З туману й крові — Петербург.

Та гниль і зло не стали тілом,
Незродженого — не створить,
І місто марно протремтіло
Марою мертвих двох століть.

Харчовані неспасним хлібом,
Ви мріяли — зламать, збороть
І дикинів державна диба
Нам люто мордувала плоть.

Полуботок, Шевченко, Гоголь —
Здушить, скалічить, отруїть!
Не лицарство, не перемога,
А тільки зрада, підшепт, ідь,

А тільки пайшта отруя
Та кули, куплена за бруд.
Страшіться ж! Закінчився суд —
І кара йде, і гнів вириє.

4.

... Ми обернємся к вам
Свосю азіатської рожій...

А. Блок

Страшіш за радість дня, страшіш за все на світі
Була убійникам Геллада наша — Русь,
Як крадене ім'я, як знак духовних уз,
Як те, що в іхню тьму співучим світлом світить.
І от за сонячність, за існий усміх муз,
За молоко і мед, за хлібне золото літа,
За строфи Лесіні — за стріли Артеміди —
Помстилися. Псевдолюдський гамуз!

Дикий наїв пістоль, щоб розстріляти ідею
Готичну, як буття, нестреману, як гими,
Щоб в суздальський хаос, в глуху Гіпорборсю
Замкнути і задушити наш неминучий Рим.
Наївний варвар! Порфірородна кров —
Це пурпур Цезаря на вічну хоругов.

II. 1928.

ДІВА - ОБИДА

Ветала Обида в силах Дажьбожа
внuka, вступила дівою на землю
Троян, всплоскала лебединими
крили на свініх хорі у Дону плю-
щучи, упуди жирни промена.

Слово о Полку.

1.

Прокляттям, прокляттим ця назва
Це світле і тихе „поляни“,
Мешканцім залитої кров'ю
І п'яної кров'ю землі, —
З обличчям в розтерзаних язвах,
З очима в кривавім тумані,
Чиї воронії брови
Загнулись в татарські шаблі.

О, ні! Не світлив, не тихий
Селянський, вечірній спокій, —
Єдиним полем бою
Розгорнулася далечінь:
Вітром регоче — лихо,
Псами виютъ — спохи,
На вітровім безкраю

Сурмою
Вітер
Історії, —
В просторах
Дзвенять мечі!

Ти думав: повернешся з поля, —
Чекає вечера, жінка,
Сонцем нагріта присъба,
Місяць, бандура... Так?

А крик від інекельного болю!
А бою кришаві обжинки!
А в грозах і бурях іспит!
А смертю роздерти уста!

24. XI. 1924.

2.

Лежиш, розпусто, на розпутті,
Не знати — мертвa чи живa.
Де ж ті байки про пута куті
Ta інші жалісні слова?

Хто гвалтував тебе? Безсила,
Безвладна, п'яна і німа
Неплодну плоть, убогe тіло
Давала кожному сама.

Мізерії чужих історій
Та сльози п'яних кобзарів —
Всією тучністю просторів
Повія ханів і царів.

Під сонні нестоці султана
Впивала царгородський чар,
Це ж ти — попівна Роксоляна,
Байстрича мати иничар!

Чаплінському — ясир кохання —
Це ти, безславна і лиха,
В Богдановій ятрилась рані
Вогнем образи і гріха.

Стрибати в гречку -- тільки й щастя,
Щоб в корчах зради завмирать —
Це ти, пусте, неплодне трисци,
Ти, Прієська гетьмана Петра.

Звідціль черкаська твоя шатостъ
І рабська кров твоя звідціль,
І діти, мов дурні курчата,
І сліз — пісні, й бандури — біль,

І та розслабленість ледача
І серця, й розуму, і рук, —
Безсила насолода плачу
Безсоромно-плебейських мук...

Невже ж калюжою Россії
Завмре твоя широчина?
... А над степами вітер віє!
А в небі гуркотить весна!

А степ, гарматами пооран,
Тремтить від крові і кісток,
Та про бої віщує ворон,
Червлені тримаючи шматок.

Повстань, як древле! Панцир з міди
Замішти лахи й ганчірки. —
І знов дівоча стать Обиди
Звитяжно гляне у віки.

24. VIII. 1926.

НЕВИМОВНЕ

...спиваю, спавію, оба пози
сого времени..,

„Слово о Полку“.

...сонце затмрює хмару неправді.. вівці
її голуби — і ті вже клацають зубами.

Лист з України, XII. 1931 р.

Ти стелеш степовий килим
Знов гарбам, конитам та юртам
І очі застеляє дим,
І кров нуртує тюркським нуртом,
Як і тоді.

Батий? Тімур?
— Цілуй, цілуй кінець халату!
Чи ж захистить софійський мур
Слішний простір і утлу хату?

Бог не пожалував віка:
Вже сім століть ци спопся —
По кам'яністих ташликах
Та по рибальських балаклеях.
Рвучкий мутиться Кагарлик
І сонно котиться Синюха, —
Та той же зойк, та той же крик
Лунає жалісно і глухо.

Вже сонце тъмарить хмара зла,
Ягнита клацають зубами,
Ти ж бур'янами поросла
І замієць хати — вовчі ями, —

Та з бунту ще не збився гурт,
Гудзами не набрикли жили,
Важкої крові тюркський нурт
Залізне лезо не прошило
І воля не знайшла вістря...

Так, покриткою, йдеш віками
І в дикім лоні, наче камінь,
Монгольське важчає байстри.

24. IX. 1932.

МОЛИТВА

Все упованіс мос
На Тебе, мій пресвітій раю...

Т. Шевченко.

Воркував голубий Іордан за Її плечима,
Крильми срібними краяли вічну блакить голуби,
Її звали — Марія.

— А як же вгадать твоє ім'я,
Що його десь шепочуть дрімучі дніпровські степи?

Там — під теплим вітром ніжно риніли оливи,
Кедри широкошумні кликали в холодок...
... Чи це буде, коли молоком забуяє вишневий садок,
Чи це станеться в бурякій ночі осінньої зливи?

Між нарцисами Назореї — біла лілія —
Під збанком з водою хилила смагливс плече...
— В басаманах ріллі, о, кривана моя Галілея,
Чорна праця землі степовую мадонну пече!

Між зеленої рути — блакитним барвінком встала,
На сорочці — не заполоч, то — закипіла кров...
Ta недаром, недаром гарматами проорало
Трудну путь прийдешнім століттям через Дніпро!

Ta недаром, недаром ввесь степ кістками засіян
І на кожнім хресті придорожнім розіп'ято біль.
Припонтійським степам породи степового Мессію,
Мадонно Диких Піль!

19. III. 1927.

З „ВАРЯЗЬКОЇ ВЕСНИ“

Поможи мені, римський орле,
Моїх каторжних предків тавро!
Над життям моїм — кара на горло,
На руках моїх — зрадницька кров
І в багрянім тумані — зокілля...
Обірвався проваллиш шлях,
Тільки вітру останні хвили
Погасає на диких полях.

Так ісвже ж це історія вмерла
Й на могилах твоїх полягла?
Нащо ж співо гранчастого берла
І крило вороного орла!
Нащо ж тяжко котився чавунний
Гул нечуваної доби
І — під чвал степової фортуни
Нещадимо гукало: добий!

Ні. Не вірю. Не вірю. Не вірю.
Буде. Буде. І будемо ми
Дратувати залізом звіря,
Руйнувати логово тьми.

Ще почуємо подих просторів —
Чорноморського вітру гуд,
Ще глибоким илутом історії
Перейде наш останній труд.

Бо незбагнено-темен і димен
Цей уперто-тривалий час,
Час залізний Варягів і Римлян,
Час сталевий вогни і меча!

1927.

КИЇВ

В час непідомкій, в час пожданний
Ти знов розімкнеш свій язик...

М. Філіппський.

I.

По зморі монгольського іга,
По трупній отруті Москви --
Сей город архистратига
Знов квітиув, як ярий цвіт.

Зі сходу надходили бурі
Гуділи рвучкі вихорі, —
Він золотом у лазурі
Горів на своїй горі.

І щедро спадали шрапнелі,
І кулі клювали лицє,
Та мури Мазепи й Растреллі
Упирто казали: рцемъ.

1931.

ПОРТРЕТ

Ценавида прокалту мідь,
Бетон і чугун..

І. Тицяна.

Ти крихкий, невдалий і плаский,
Дальшій родичу Сковороди, —
Панська ласка, бо з панської ласки
Від рабині ти, власне, й вродився.

Не червону, а жовто-іржаву
Ти одержав у дідичність кров,
Щоб кріпіть прокаженну державу
І отроювати Дніпро.

Гіпертрофія пів-інтелекту,
Рахітично-ритмований нуд — — —
А історія з орлім клекотом
Так натхненно крилила весну!

А космічні вітри скубдили
Апокаліптичні вогні! —
Ти ж і ті, що з тобою, боявали
По калюжах вчорашиїй гній.

Фарисей в прозодежі митаря —
Ти ховаєш за шкельцями зір,
Бо твій бог — з маленької літери,
Бо із фаху ти — євиух краси.

1926.

ІО. Л.

І, дійсно, лист Ваш — подих моря,
Солоність вітру й воля хвиль.
В живім просторі неозорім
Зростає дух і слабче біль.

Так, уявляю: білі дюни,
Блакитний віддих глибини,
А вітер вічний, вітер юний
Співа про звабу далини.

Там очі вічно смокчуть далеч,
Там конквістадор — чоловік,
І те, що даль пророкотала,
Стає легендою навік.

3. IX. 1926.

ЗЕМНА МАДОННА

Як іонійська колона
Рожевіє дівочий сніг,
Ховаючи опуклість лона
В лілеях рук, в лілеях ніг.

Єдина! Не ображку зором
Двійник Мадонни на землі.
Ось пурпуром Цітери — сором
І на щоках і на чолі,

І б'ється кров в блакитних венах,
Як штах під вітром весняним.
В яких готичних капітелях
Навіки виспівати гими!

Там — Приснодівою — Мадонна,
Тут, на землі, зорієш — ти,
Що в пурпуровій мушлі лона
Ховаєш перлу чистоти.

1930.

Я знаю, що потрібно інших слів.
Не гріших цих, що — стерти, як монета,
Не мертвих цих, що в життєвому злі
Свій трупний яд ховають для поста.

Така доба, такий рвучкий розлив!
Та не убгать в закінченість сонета
Цей вир, і корчі, жили і вузли,
Цей лютий пруг назустріч темним метам.

Я знаю, що колись, в вечірній час,
Здивований нацадок усміхнеться
На неміч строф, на вбожество окрас,
На наших Юліїнів і Лукрецій...

Гула найисповторніша із діб,
Та не почув нічого людський дріб.

4. III. 1930.

ПЕРСТЕНЬ ПОЛІКРАТА

ДОЛЯ

Не квітне заповідний сад.
Не бачу ні сестри, ні брата.
Ти все вертаєшся назад,
Як рік, як перстень Полікрата,

Що не втонити, не згубить,
Не замінить і не забуди.
Так подих вічної судьби
Вогнем перетинає будень.

Ти не камінний сфінкс пустинь,
Ти не мара й не костомара:
В бездошнім зорі — зимна синь,
А в пристрасних обіймах — кара.

Була ти музою, й пили
Уста медузи кров уяви, —
Тоді одинаково гули
Хвала й хула пустої слави.

Була владикою, що слав
Країні згубузвістувати,
І вісника клили насхвал
Апостоли і апостати.

І тільки іноді пливло
З рамен суворо-мармурових
Співуче занашне тепло
На мить розквітлої любови.

13. III. 1939.

ПЕРШИЙ ПОДУВ ВЕСНИ

Перший подув весни — і Твій віддих вже знову зі
мною,

Перший вітер дихне — і Твої широчінь у очах.

За чужий горизонт, за цією чужою весною

Двиготить Твої даль, Твої звіби, Твій біль і Твій
жак.

Дальний гомін росте, мов гарматній заобрійний
гуркіт...

І враз пісня, як хвили, ударить: Ой, гук, мати, гук!
То кіннота весела, мушкети, здобуті ще в турків,
Пропорі, як вітрила, над лісом піднесеніх рук.

А за нею колони — піхота струнка й легкостопа,
Ген полки за полками...

І ось повертається все.
Так встає Несмертельність. Чи бачиш, днідавши
Европо,
Марш Поляглих, марш Мертвих? То співи їх вітер
несе.

Розцвітають їх рани. Їх кров переквітла на маки.
О, світий Пантелеймон! Ім сцілив калічні тіла.
І на лицих їх — сонце, на грудях — невидані зніки,
І під стопи дзвінкі Ім покірна земля поспливла.

1937.

ВІЧНЕ

1.

Досі синиться метелиця маю,
Завірюха херсонських вишень.
Золоті її очі впивають
Степовий необмежений день,

Що зростає у небо, у вічність...
Плісне вітер крізь села, сади,
Золоті її очі й ритмічні
Сині хвилі річної води.

2.

Як забути? Яка ж гадюка
З серци вижерти спогад могла б:
Зір — искучий, як мука й розлука,
Мову — мед тих пахучих силляб.

В прибережнє нагріте каміння
Б'ється з плюскотом зимна вода,
Незабутньо-співуча і синя,
Несмертельна й повік молода.

І на тлі її — тіло дівоче,
Заціловане сонцем... Верни!
Поверни золоті її очі,
Сині хвилі і вітер весни.

3.

А сад вирує в хуртовині цвіту,
Бушує біла буря нелюстків.
Крізь чари весняного ненаситу,
Мов полум'я блакитне, лине спів.

То вже вертається з Синдохи. Плінє
Знайомий голос. Плінє і нечес...
Повік, повік не згасне й не загине
Той сніг вишень, те золото очей.

21. II. 1934.

•

ЛИПЕНЬ

Червоним полум'ям півночі і трохи,
Крихкою пристрастю ірисів ледве-прайніх
Пашіло пополудня в квітнику.
А з саду теплий легіт, мов дихання,
Доїбсив мед розквітліх лип, і липень —
У всій пишиоті ніжності, у всій
Розкоші літа степового — млюсно
Тремтів, як на високій поті голос:
Ще мить — і обірвється, і замре...
Але трива блакитна кантилена
І немає меж, немає їй кінця.

І вірилось, що з тим липневим гімном
Зростатиме затиснуте дихання,
Що медом лип залипляться каверни,
Що сильні квіти, повні вщерть коханням,
Наллють се тіло спрагою життя —
І наша мати... ще на рік... зостане...
Вона сиділа в квітнику — прозора.
Під скронею, посрібленою вчасно,
В блакитній жилці бивсь перівний живчик
І зраджував симфонію сухіт,
Що нею двиготіло схудле тіло.

На столику лежав „Кобзар“, розкритий,
Де саме „шлесттиль пожовкле листя“
(І, дійсно, сторінки були пожовклі
І притиснуті футляром від пенсне,
Вони — під легіт — злегка шлестіли).

Ще стигло молоко в високій шкляниці.
Благав даремно винти. „Я — потім“.
І хоч обличчя лагідно всеміхалось,
Та очі уникали моого зору:
Були вони злегеніцька помутнілі
Так, ніби за серпанком вже ховали
Останню мудрість, неземнє знаття,
Що тут — кінець, що більше не поможету
Ні молоко, від туку — бурштинове,
Ні квіти сі, зомлілі від кохання,
Ні лини, що зітхають теплим медом,
Ні навіть пристрасна потуга липня —
Си оргія надхиленої природи,
Се буйне свято нахощів і барв.

І стомлена сим святом сьогодічним
Без слова, подивившись просто в очі
Й не глянувші на торжество землі, —
Вона пройшла у сутінки кімнати,
Зіпсершись на мою змертвілу руку,
Що рантом очутилася від іскри:
То впала яра матірня сліоза.

В кімнаті гостро пахло крезолом.
Задушну сутінь ще тісніш згущало
Олійне сяйво синьої лімнадки,
Що в пітьмі сір з'ясовувала все.

А межи шар недомкнутих віконниць
Палахкотів побідно буйний лишень.
Дзвенів нещадно-пожадливий день,
Цілуочи нещадим сонцем землю,
Безсороюно-прекрасну, п'яну землю,
Що з пристрасти і любоців казилася,
Танцюючи розиено-тучним, тілом
Блюзірський тан розкоші і гріха.

І, обгорнувши зяблі ноги мами,
Я вийшов з склену чорної кімнати
В вируючий, шалений сонцем день.

Подавесь у сад, де умлівали липи,
Де яблука й морелі наливались,
Де, граючись з байдужо-синім небом
Теж байдуже пливла собі Синюха.
І там, сліній від гніву, непритомний,
Кидав їм всім образи і проклятти.
Нагадував, що кожен клаптик, кожну
Рослину викохали її руки.
Що се ж вона важкі носила відра —
Синюшною водою поливати.
Що се ж її отут ступали ноги,
Ті ноги, що тепер отам — холонуть...

Сокирою б на цури порубать
Отсі пругкі, сочні дерева!
Сухотами Синюху покарати б,
Щоб висохла і задушила верби
Неплодністю гарячого піску!
Скарати б землетрусом тучну землю,
Щоб лява смертоносна проналила
На попіл квіти, листи і плоди!
Засипати снігом степову рознусту
Отсього линія, знищити морозом
І вітром в дикий простір разметати!

... Не нам'ятаю, як упав безсило,
І сон зморив надірвану істоту...
Прокинувся я від свіжості трави.

А коли ніч осліпленим Самсоном
Колони дня линіевого зламала,
Світ пропалився у зоряну безодню, —
Одкрили вікна —

й вічність близька й рідна
Останній віддих мами прийшла.

Я бачив се, вдивлявсь — і не повірив,
Що віддих був останній, що — скінчилось,
Що несмртельна в мить оту номерла,
І що все те, що бачу, — називають
Безсилим і порожнім словом: смерть.

2—3. X. 1931.

ДУМА

Скільки бачили гашьби і чули образ ви,
Як казились навколо вас зрада і гріх,
Та камінним звучать кремезні ваші наязни —
Чи Крем'янець, чи Дубно, чи древній Остріг.

Та камінням звучать і тривають, як камінь,
Мури ваших руїн серед лісу і гір,
І вдивляються башти у далеч віками
Понад колоточ діб, понад суетний вир.

І глухі цвинтарі, й легендарні каплиці
Тихо скучують силу, що в вічність росте.
І сю тяглість епох, що міцніша від криці,
Не зазнали ніколи ні Сівер, ні Степ.

Тільки Київ один, що встояв під вітрами
На кістках і на крові великих могил,
Бо ударив буран і — наостіж всі брами,
І вдиралася Азія тьмищами сил.

Все топтало й змітала на пустку, на Гобі,
Безборонно лежала нага рівнина,
Аж нарешті кінчався нещадний колобіг
І тоді опрітомнивалася вона.

Тут вітри не страшні. Тут земля гудувата
Напиняється м'язами впертих горбів,
Тут здалека свій пазур простерли Карпати
І по вижлобах крейдою щириться гнів.

І даремно сполоскують води зрадливі, —
Не розчинить старезних карпатських кісток.
Лиш підземно гудуть чортопії по зливі
І надимається грізно незнаний поток.

— — — — —

Сонце постить налкє. Гір простерлося рамено.
Іква тихо співає під сонячний сміх.
І стоять вартові, що кремезні імена
Іхні — Дубно, Крем'янець, Остріг.

НОКТЮРН III

На далекій межі серед Диких Піль,
Там, де Чорний Шлях перетнула Синюха,
Вартував мій супоряд працід стени
Ta дудоні ординської луни слухав.

Від сусідніх зимовників димом тягло.
У Торговиці зляканий дзвін бамкав.
Може, братові рвали останній суглоб,
А сестрі сутеніла остання тямка...

I, турецький мушкет набиваючи, в ніч
Довго — довго вдивлявся. I хлонці кликав.
I наказував довго. I плакав сич.
I пливла темна ніч, як велика музайка.

1927.

ДВА СОНЕТИ

I.

Роковане повторення історій —
Сей смертний сон, сей ренесанс лихий.
Знов суходіл задушує в покорі
І згубний вітер зрізує верхи.

А десь дзвенять блакиттю береги,
Зростаючи в живучому' просторі
Припливом хвиль, барвистістю факторій,
І груди моря грають від снаги.

О, сей короткий, сей кривавий рай,
А потім знов голодний крик: карай!
Карай і край!

Суворий формотворче,
Кажи горбами встати сій землі, —
Вода й вогонь хай дику плоть покорчать,
Щоб степ узрів блакить і кораблі.

26. II. 1934.

II.

Далеко кіммерійські береги,
Евксину сафірово-древні води.
Над суходолом — сизий дим юги
Та — часом — вихор чорної свободи.

Він продзвичить, нещадний і лихий,
І знову — беззрух смаглої природи.
Лиш обрієм мандровані народи
Пройдуть — і знов загублено шляхи.

Коли ж скінчиться вічний суходіл
Для бездорожжям виснажених тіл?
Коли ж земля, безвладна і заклита,
Обірветься урвищем гострих скель

І привітає хвилі й корабель
Фаланга спраглим окликом: thalatta.

22. II. 1935.

БАЛТІЙСЬКА СУЇТА

1.

Все одійшло: і зойк заліза,
І гуркіт міст, і стукіт днів.
Ось широчінь блакитно-сида,
Морського вітру рівний спів.

Тут обрій відчинне вічність
І спрагло н'є сп'янілний зір
Удари хвиль і барв ритмічність,
І все, чим дихає простір.

Все зникло: люди і облуди,
І попіл свит, і буднів біль.
О, моря материнські груди
Під пружним малахітом хвиль!

2.

Контори, краини, крам пахучий —
І дим широкий розіслав
Під елеватором ревучий,
Зерном вагітний, пароплав.

Він попливє вантажним ходом,
Прокреєлюючи піний слід.
І, що б не було — вир, негода, —
Все розтинатиме бушпріт

Мерідіанні і широти...
Аж ген замайорить Марсель
І засиплють степові щедроти
Серед чужих людських осель.

3.

Естакади, підйоми і — рантом
Синьо-жовтий пррапор спалахнув!
І думки мої збилися з такту,
І безкрай чорноморський війнув.

Підпливли. Моя паризька старість,
Був сей шведський щогловець міцний.
А ім'я золоте — *Stella maris* —
Задавеніло, як здійсені сини.

4.

Вічні хвилі — безмежне плюскоче об межі,
Вічно хвилі — се дихає вічність у час:
Все той самий гекзаметр, що ще за Гомера
Під блакиттю Геллади розмірило гримів.

Так під плюскоти хвиль рокотали століття
І зривалися бурі, і тиша росла,
І верталися знов до землі золотої
Сафірово-безмежним шляхом кораблі.

5.

Вітре, вітре-вітрило, мій князю преславний,
Тут дідизна стрибогова знову росте.
І у сніві морців, і в плачі Ярославни
Однаково звучать вони: море і степ.

Двоєдина держава стихій протилежних:
Там — смарагдами трав, тут — сафірами хвиль
Володієш співзвучно в просторах безмежних
І покірливо гнуєш — вода і степ.

6.

А бува — налигає на два дні, на три дні — штиль.
Море спить і у сні лиш недужко та важко дише,
Низьке небо мовчить над безмежжим поснулих
хвиль,

Неймовірна ся сизо-молочна балтійська тиша!

Навіть чайки не чуть в зачарованості мовчання.
Двошогловець на обрії ледве примарою мріє.
Хворе море хріпить.

Чи ж те все, що було, —
тільки мрія?

Вічність знов свої брами для смертних очей зачиня.

7.

Та прийдуть шторму дні похмурі, —
Варизьким зимом диші даль.
Виникається: таким був Рюрик,
Як си важка балтійська сталь.

Різкіш прокреслюється обрій,
Чіткіша — металевість хвиль,
Що йдуть, як шереги хоробрі
Й несуть пекучу, зимну сіль.

8.

Ось вони набрикли бурями й потемніли гнівом,
І під хмарами похмурими піна стала сива.

Шерег хвиль іде за шергом з пінними шликами
Лято битись з сірим берегом, штурмувати камінь,

Брязь! Ще мить вода натискує, — хвилі не ослабла,
Зеленівим гартом блискає, мов широка шабля.

З хижим свистом шабля гримає, підрізає й валить.
Сірий беріг не витримує вічної навали.

СВІЧАДО МОРЯ

1.

Сховалась за хвилястий виднокруг
Земна сучасність з туркотом і чадом
І от, стихіє, подих твій і рух, —
Нешадного буття сліпє свічадо!

Розтощеним металем двиготить
Студене море і важкі буруни
Б'ють у борти, навтоміні пі на мить,
І линви напиняються, як струни,

І вітер виє в щоглах, що риняльть,
Схилюючись, як у стену тополі...
Ї загадалася неініціана земля
У сій державі жадання і волі.

Завісою кривавої імли
Відтіта, синть у проклітім просторі
Вона, що на човнах перепливали
Ї колись сини отсього моря.

2.

Міцніє штурм. За валом вал
Розлючену підносить голову,
Щоб знов і знов ударив шквал
Злим вихлюпом важкого олова.

І дрібно затриме судно,
Мов душу з тіла хоче витясти —
Твоїх глибин дубуче дно,
О, символе й свічадо пристрасти.

Зламати волю і стерно,
Замкнути хвилі над зухвалицями. —
Хай чують, як венсає дно,
Й тугими дряпаються пальцями.

Але, мов скеля, капітан
Один панує над залогою
Й веде судно крізь ураган
Раз визначеною дорогою.

Лж з'явиться спасенна синь,
Ущухне шал і море змориться,
І исозора далечінь
Свічадом тиші розпрозориться.

3.

Ізнявши у Стокгольм, я скомпонував
Гамалія, новезічку поему...

Т. Шевченко (з листа 18. XI. 1842).

Осінній Балтик злобно б'ється в борт
І пароплав — мов запорозька чайка —
Стрибає в хвилях. Даль закрила порт.
Багріє захід, як зловісна байка:

Козак коня скривавлений... Китайка
Вінчає чоло... Хмарний похід орд...
Ta ось мішіє штурм. В один акорд
Злилися чорний шквал і біла чайка.

Вона китиче, як тоді, як там.
І от, під згубний гул грізного моря,
Варязький відгук скованим братам —

Встають чубаті хвилі Чорноморя,
Ревуть у тьмі...

Та іншим серце мліє:
Музика бурі родить Гамалію.

4.

Від зимної суворости сії
Далеко південь теплий і п'янкий,
Ті грона винограду, ті вінки
І сонячний гексаметр Одіссеї,
Що дишіть блакитний Гелеспонт.

Та тільки тут горить нордійська спрага
Усріть дорійську ліноту колон
І радісний розмай архіпелагу!

Так, тільки тут, де тліє скудний день,
Де в бідних соснах, зроджених гранітом,
Північний вітер пусткою гуде, —
Пече жага за простором і світом.

І легкий човен — дерев'яний штах —
Крилами весел рвався в світ далекий.
І землю прорізав навіки шлях —
Путь із Вариг у Греки.

5.

(Riddarholm — гробниця Карла XII).

Тож тут мета сієї прощі,
Мета шляхів неперехресних,
Де синть історії, як моці,
І все здається: ось воскресис.

Ростуть у вись стрільчасті стіни
І тануть в ірапорах хрещатих,
Що над ковчегом домовини
Виконують посмертні чати.

Та в ірапорах тих, споловілих
В полтавську синку, тайно скритий
Під порохом століть безсилих,
Зітхає український вітер.

Труну ж, що чорна і таємна,
Як доля мовчазна і тьмна,
Ось стережуть непадаремно
Сі мушкетерські барабани.

Бо в час грізний тріумфу й згуби,
Час встаний з мертвих — над тобою
Не ангельські заграють труби,
Лиш — барабаний гуркіт бою.

З гробниці, вищої над трони,
Ти встанеш і варязьким кроком —
У шоломі, а не в короні —
Перейдеш Вироком і Роком.

IX. 1937.

СИМВОЛ

Чим далі тим похмуріш мріки,
Тим небезпечніша дорога...
О, ніби Ніке з Самотраки,
Твоя смертельна перемога:

З одірваною головою,
Безумна і посмортно-біла,
Вона несе над полем бою
Своє сліпє й крилате тіло.

Але в руках, у тьму простертих,
В несамовитій силі руху —
Така страшна погорда смерти,
Таке сліпуче сльово духа,

Що кам'яніє скудний розум,
Заблуканий в словесних пущах,
І скіра терпче, і морозом
Проймає теплі жили сущих...

І ось встає із піни Понту
Над хвиль розгойданим свічадом
Співуча мрія горизонту —
Сліпуча Степова Геллада.

1937.

З „ПОЛТАВИ“

1.

І підтятій і зламаний, як поконаний демон,
Він ще все намагається — вже пригаслий Карлò.
... Ні, занадто фатально розгортається тема.
Щастя важко кружляє степовим орлом...

Десь за гуркотом бою, за обрієм прόстору —
Голуба Скандинавії, вікінгів край.
Там весна — легким леготом, вітер — синій і гострий
І в коханій — під пристрастю — ясно сяє сестра.

Тут — безсилою жінкою, непритомно-прекрасна,
Розторнулась обаполи голим тілом земля.
... Рантом кути вкусила і кістка хриснула:
На синім — червона пляма.

2.

І знову, знову Верхпік Мідний
Над бруками з твоїх кісток:
Пускаючись у чвал побідний
Заносить жіноч конято. 1925.

Він загнуздав і стримав при безодні
Баских стихій скаженого коня.
О, як же люто чуєм ще й сьогодня
Вогонь і дим того страсного дня!

Той час, той гук, коли в гарматнім горлі
Ревла і клекотіла яра мідь,
Коли свердлив орлиним зором Орлик
Батальний вир, похоплюючи мить,

Ту мить страшну, що нещадимо й мертвю
На два віки камінням налягла.
... Поки пливла й гула гарматня мла
О, як беясило ще пручалась жертва...

Він загнуздав і зняв на хижий чвал,
А ти — летів, розігнитий і скутий,
В сліпий простір, що — гвалтами навал —
Став цвинтарем покори і покути.

1929.

ДО ПОРТРЕТУ МАЗЕПИ

Се відчути, вчитатись в се треба,
Розчинитись єством в сім сенсі:
Illustrissimus Dominus Mazepa
Dux Cohortis Zaporoviensis.

Срібна чуприна, чоло пророче,
Ні, не порожній зір Ніоби —
Зими телескопічні очі
Бачать майбутнього бурляні доби.

В панцир закуто груди і плечі,
Тінило за ними — спалені крила,
Серце юне і тіло старече
Пурпур і бронза окрили.

Риму козацького сивий Марс! —
Чули століттями, віщий гетьмане,
Гул погребовий полтавського маршу
Крізь Петербург затруті тумани.

Квітень ис псує спалахиув у січні.
О, імператоре пізніх літ! —
Вічна пам'ять плечам владичним,
Що обіймали блакитний міт.

13. II. 1932.

ВІД ВІКУ Й ДО НИНІ

Відвіку й донині Геллада й Юдея —
Два вороги лютих на древній землі —
Хрестом і залізом та ядом ідеї
Руйнують-будують і Рими, і Кремлі.

Від римських провінцій до грецьких колоній
Гриміли століття меча і огня,
Здіймались до неба без силі долоні
І марно молили величного дnia.

В коріннях зростаючих готик, як изва,
Кублилося чорне, гніздолося зло —
То гетто душилось в пархатих міязмах,
То гетто, то гетто труїло і гнило.

І помста сичала, і ятрилась зрада,
І ядом руїни труїлася кров.
Два вороги люті — Юдея й Геллада —
Від Тибру, від Рену аж ген по Дніпро...

22. XI. 1929.

ПЕРІКЛ

Ще синє іонійська синь, густа
Від меду й мірри сонця...

І щоденно

П'янить, як вперш, Аспазії уста
Й пливе життя, присвячене Атенам.

А ввечері, коли оливний гнот
Облиє світлом затишок кімнати,
Про Скітію згадає Геродот,
А Фідій — в перепалці з Гіппократом —
Забубонить, і молодий Сократ
Зі смаком оновість останній дотеп, —
Тоді (в її прививості стократ)
Зникає не лиш Сократова бридота,
Зникає день тривоги і змагань,
Напруження оббов'язків державних...

Вона — як німфа, а вони — поглянь —
Чи ж не покірні злагіднілі фавни?

І знов розмова свій міняє цикл —
Про вірші, про виставу Евріпіда,
Й не відчува розмріяний Перікл,
Що десь дорійська вже встає Обида,

Що вже Атен кінчиться довгий день,
Що забурлить життя стояче пleso
Й на тишу, на пересит сей гряде
Важка стона фаланг Пелопонесу.

I сей розм'яклив, винесений світ,
Де легкий хміль, н'янкі гетери й жарти, —
Нешадний муситимо здати звіт
Перед слінним від бою воєм Спарти.

27. II. 1939.

БАТЬКІВЩИНА

I.

Зелена Сіверщина — там вітри
Гудуть тисячолітнім ладом *Слова*,
Полками йдуть дружинники-борй
І пісня їх висока і соснова.

Дуднить в лісах незнаємі шляхи
І враз — горбата далеч Подніпров'я.
Там вдарить подув гострий і сухий,
Що пахне полином та кров'ю.

І прόстором розгониться земля...
О, згубо обріїв, о, хижий илиг безкраю!
Віки — несита жадоба твоя
Живить і тис, кохає і карає.

Даремно тіло пишино-золоте,
Де сині жилки рік, цілує щедро
Понтійське сонце, і вона росте
І квітне — буйна степова Деметра.

Та білим громом перетис стебло,
Та спалить колос чорним суховієм

І родиться сліпс, калічне зло,
Що будиком колючим бовваніє.

І от земля — не золото, а мідь,
І небо — не блакить, але — залізо,
І під залізним небом клекотить
Пророчий крик.

І в нім — проклін і визов.

21. VIII. 1938.

2.

Так владарний розгін до пінсто-сафірного Понту
Зустрічає зрадливе вістри степового ножа:
То врізається Азія в жовтий провал горизонту
І стирається вираз землі, і зникає межа.

Проревіли пороги — підрізано княже коріння,
І перекотилом стає середовище сил...
А там — море, там море плюскоче в понтійське
каміння,
Там блакитною брамою кличе безсмертя краси.

Там, заквітчаний лавром,ensemixaється мармор живучий,
Білі сосни колон під конулою неба зросли.
Там розбуджену душу ніхто і нішо не розлучить
З вічним сонцем Геллади, звитяжцем скитійської
ми.

І тому ся смертельна напруга, есей порив упертий,
Невгласима жага, що несе до мети крізь віки:
Безголовал Ніке, осянна славою смерти,
Безвлад крил исоборних і вірність сліної руки.

22. VIII. 1938.

СОБОР

Вірности ж до крові дав пам
примір святий Юрій Новідопосець.
Митрополит Андрей.
(V. 1934).

Внизу біда яриться злом,
Торгуються глупота й зрада,
Вгорі ж побідний Юр синесом
Прохромлює в'юцького гада.

І гад конає і сичить,
І на той сик його безсилий
Нечиста сила верещить,
Розлючена нечиста сила.

І знов чайтися до часу,
І знов майструє маски й назви,
Щоб снівну затінить красу й
Стигматами розквітлі язви.

Дарма. Над тишиною скленінь,
Де вічність Божа тайно спіє,
Росте нестримно в височіні
Панцероносний брат Софії.

Він стереже нагорний храм,
Ковчег ієвпинної обнови,
Твердиню вірності вікам,
Твердиню вірності до крови.

І ось над суетою днів,
Де марна колоточ ловитви,
Горить любови ярий гнів
І хрест меча, і меч молитви.

І в смуті лютої пори,
І в гострих блискавицях бурі —
Над містом тъминним, угорі,
Панує Переможець-Юрій.

1938.

КИЇВ

Пах'яте Юрія Нарбута.

Се він підніс — відданий на загладу
Вітрам азійським — золоте чоло,
Щоб стерегти нездужену Гелладу
Над вируванням пристрастей і злоб.

І від віків повзуть під стіни орди,
Як ніч, як тьма, як чорна сарана...
Навколо ж народ, мирний і негордий,
В масній землі нестяжно порина.

І від віків столичний город — вдовий:
І князь, і каган одійшли навік,
Лишень живуть міцним життям будови,
І голосний — їх кам'яний язик.

О, жаден гетьман з сих козацьких прерій
Не переніс до тебе свій намет,
Бо тут — віки, тут — блиск гучних імперій.
Тут — летаргія несмертельних мет.

Ні, не тобі мандровані держави.
Ти спиш і спиш один варязький сон,
Що встане день, покличе голос ржавий
І Третій Рим розірве свій полон.

Бо не в гіперборейських трясовинах,
А тут, де вічне море й древній степ.
Де гуркотить майбутнім Україна,
Він із землі залізом нам зросте.

... Гудуть вітри крізь площі і дзвіниці,
Та нерушимих стін не захитати!
Аколо — хлібороби міднолиці,
Висока синь і золоті жита.

21. III. 1930.

ОДА ДО ПРИЙДЕШНЬОГО

Дні Твої скалічено криваво,
За туманом мерехтить мета...
Так обридла підозріла слава,
Так гнобить нещадна самота.

Вию исом на мертвім полі бою,
Стережу сей попіл і кістки, —
Знаю, Бог розсудить нас з Тобою:
Сходять зерна, пружкаться ростки.

Під морозним вітром — біла тризна,
Сніг сліпить, вирує рівнина, —
Ta встає озимій зализна,
Крізь крижаний сніг — озиміна.

Бачу їх — високих і русивих,
Зовсім інших, не таких, як ми, —
Пристрасників висоти і слави,
Ненавісників тюрми і тьми.

Ось їх стислі руки, ясні лиця,
Голос невблаганий, як наказ,
В гострім зорі зимно-синя криця —
Вірний щит від болю і образ.

Спадкоємці бою, бурі діти!
Загримить ще раз така пора —
Сміливо могили перейдіте,
Коли треба, — розточіть наш прах.

Щоб без вшанувань, без академій
Кров жадала неминучих кар,
Криця зустрічала серця кремінь,
Викресала іскрами удар!

Щоб тверезі зимно-сині очі
Загорались, гострі і палкі,
Лиш тоді, як обрій зарокоче,
Боєм зустрічаючи полки.

І коли доба металним словом
Збудить в серці переможний ямб,
Присуд Божий в даль Твою громово
Озаймить гарматній дитирамб.

11. I. 1932.

ЯМБИ

1.

Завжди ввікається одне:
Осі — Чорний Шлях, Синюха, степ — осі...
І знаю, — візьметься вогнем
Епоха й виросте у спос,
Жаданий вимріаний пруг
Метиється ввісім дев'ятим валом...

А тут, де вже згасає рух,
Де громовиця відлунала
І не повернеться, — мені
В щілинах мертвих вулиць душно.

Так стогне у недужкім сні
Душа сліпа і двоєдушина.

2.

Ночами синиться тіло львине
І мармур плеч, і морок віч.
Хай все умре, хай все загине, —
Зостанеться остання ніч.

Та, що гула могутнім гимном
Любови, пристрасти і мук,
Що прошилила п'яно й димно
Твою незабагненію тьму.

Всіх ранків звитяжна загадо! —
В тобі всі дні мої повік.
Як душить нещадима влада
Мій вже ислюдський, смертний крик!

Я знаю всі гріхи й провини,
Що ось за них карає ніч, —
Те тіло лютє, тіло львине,
Той мармор плеч, те пекло віч.

3.

Нехай мій день завечоріє,
Висока закінчиться гра, —
Маріє, невечірня мріє,
Ти не кажи мені: пора!

В бентежнім серці буде битися
Повік нескінчена весна
І волю, що пругка, як криця,
Не заламає влада сна.

На захід, у лунке безмір'я
Посунуть легіони хмар,
Над мирним морем повечір'я
Палахкотімс пожар.

І хай, коли суворо ѿ грізно
Триватиме глуха борня, —
Пожре мій день пломінна тризна
Гучною бурею вогня.

1930.

ПО КОЖНІЙ СТРАТИ

Відроджуєсь по кожній страті,
Свідомістю, що дні оці
Sub speciae aeternitatis
Зіллють начала і кінці.

Розтерзані хірургом речі,
Отвертий механізм часу —
Все ясно і шкода перечить,
Чи марно проклинати красу.

Вже знаємо, що було й буде,
П'ємо прозорий яд знаття,
Що все тваринніше будуть люде,
Що все рослинніше — життя.

Та мудра сліпота стихій
Знайде свій шлях під гуркіт гроз
І божий дух сителехій
Просиє космосом хаос,

1928.

* * *

1.

..Et ber.ée aux lueurs d'un vague
crépuscule,
Le pol attire à lui sa fidèle cité.

Французькі вірші Ф. Тютчева
про Петербург.

Що Петроград і Ленінград, що кожне
Нове ім'я тому, що стало — гній?
Народжений з порожнього — порожній,
Осквернені простори — у вогні.

Хай замінивав полярний вітер мертві
Державу, творичі — крижаний дім, —
Розточить все й пожре вогненна жертва
І попелу не буде, — тільки дим.

Так, тільки дим їдким задушним чадом
Перед кирпатим богом тундр і пург...
Ось: світлий Юрій над забитим гадом,
Над тим, що називалось „Петербург“.

1927.

В ПРИСМЕРКУ

1.

Епічні будні в привидах утопій, —
О, низино іспевної доби!

Ось підозрілим присмерком Европи
Обволіка останні вже горби.

Невжеж залиє потоком тьми, зрівняє
Глухий хаос, і над водами Дух
Широкими крилами заширяє,
Готуючись на космотворчий рух?

Тримаю ще. Затерпли пальці зими
Держати древню ліру. Тишина.
В далечині туманий, темний, димний
Злилися низина і вишина.

2.

Діла ростуть на невмолимі черги,
Громадиться цеглинами життя,
Як рух, як пруг, як вічний вир енергій
Триває й визначається буття.

Співа блакить крізь готику рештovanь.
Давенить цемент крізь дужу плоть будов.
— I, все ж таки: в началі було — Слово
— I, все ж таки: начальний дух — Любов.

1928.

СУТИНКИ ЕПОХИ

Зимний квітень з снігом і вітрами —
Ся весна замерзла зеленцем.
Захід, мов широкий отвір брами,
Знов зіє кров'ю і кінцем.

І заходить ніч. І тьма Батиєм
Облягає неспевний небосхил.
Скільки діб ще офіруєш ти їм?
Скільки ще Ти додаси їм сил?

Бачиш — дискутиують, метушаться
Під нестримним готиком склепінь,
Але з рук їм винадає праця,
Сатана нашіптує: загинь!

Так, під белкіт і безглузді джазу,
Солодко заламуючись вділ,
Поглинають пристрасть і відразу
Гекатомби вже бездушних тіл.

А понад збуитованим розтопом
Безфоремної речовини
Фосфоричним привидом Європа
Протинає дим височини.

29. IV. 1933.

TERTIA VIGILIA

1.

Вже досить справ щодених, гри,
Любови чорної й черствої, —
В ушах пекучий шум від крил
Історії над головою,

Що важко й низько править лет.
О, вагото доби твердої,
Хто в лоні цім — чи Архімед,
Чи римлянин, слінній від бою?

9. XI. 1933.

2.

Той темний простір — безборонно-голий
І Дике Поле — дике й піче,
А в кармазинах варвар низькочолий
Ген цезаря незграбно удає.

О, моя муко! Спрагнення мое!
Чи ж чужина не скінчиться ніколи?
Ось чую, бачу — родиться, встає...
Шумлять моря, радіють суходоли...

Підземний гул вже близиться й росте:
Пекучим димом вдарить межи очі
І карою здригнеться спраглий стен
У третю стражу світової ночі.

В ній гніву лютъ під корчами отиди,
Любов — під ваготою зиснавиди.

29. XI. 1933.

3.

Все вужчає коло. Гостріш і тонкіш
Прокреслюється мій перадісний обрій.
За ним десь — веселі, хоробрі, недобрі
А тут — вагота моїх стиснутих тиш.

Тут дихати важко. І тхис кожна мить
Останнім зусиллям і корчами, і сконом
І день мій здається глибоким кессоном,
Засмоктаним трясовиною століть.

Десь — хвилі похмурі, десь — небо безсиле
І чайки кричать, і гуде океан...
Тут — цегла, цемент, незакінчене діло
І жили набріклі, і смертний туман.

7. I. 1934.

ФАВСТІВСЬКА НІЧ

Готична ніч. На небі, як у книзі,
Механіка виконує закон.
Холодний місяць — лисий метафізик —
Обчислює народження і скон.

Ta велу́хайся: оцей пічний Елізій
Зітхає глибиною темних лон, —
Симфонія, а не прозорий сон
Замерзлий в нерухомо-сипій кризі!

Ударами припливів і відпливів
Здіймає груди пічний океан
І в скелі б'є. І космос, як псан,
Гримить в безкрай.

— Ші, ще піхто не вивів
Тієї формулі. І марно в безмір сфер
Крильми кігтистими ширяє Люцифер.

1931.

25 ТРАВНЯ 1926 РОКУ

Ще мить тому — весна і цвіт,
Чужинний май в сінівчім сонці
... І вже щось чорне криє світ —
І де ж ви, друзі, оборонці?

Наївний рух крилатих рук, —
Ні! Свисту куль не заперечити.
І тіло надає на брук,
І ось трішочуть груди й плечі,
І очі гасить смертна мла...

Сім хижих куль. Сім стрілів зла
Змірли в дух — влучили в тіло:
Знялися над мертвим тілом крила
І дійсність легко понялила,
Як марний, як минулий вияв, —

Бо за повіками тремтів
Сінівчий степ, пшеничний спів,
Полтава, прaporи і Київ.

1936.

POSTSCRIPTUM

О, так. Все сталося. Адже прозрівав
Мій дар гіркий годину мсти і гніву:
Се смеркле небо, сю кривавість слав,
Поорану гарматнім плугом ниву,

Сей плач Атен і переможений рик
Нещадної роз'яrenoї Спарти,
І грім ескадр, і бомб разючий сик,
І рух руки над аркушами карти...

... Та як п'янкий, як заповідний сон,
Що не доспивсь, що обіцяє й кличе, —
Вечірнім сонцем сяйвіший Партенон
Пливє в готичну піч Середньовіччя.

17. 11. 1939.

ПЕРЕДЧУТТЯ

Тиша рушиться й падає муром, підваженим ззаду,
Осипається цемент, ворується давня жорства.
Балакучий ручай, холодок обважнілого саду
Та самотній намет — все покриє піщанна верства.

Пломінь злике життя і вітри розріватимуть попіл,
Що сідатиме сіро на вилицях мертвих облич,
Тільки сурми останнього суду по димній Европі
Просурмлять свій — від краю до краю —
призначений клич.

28. 8. 1939.

ЕЛЕГІЯ

Не дала мені доли сталевого зору,
Літі м'язів бронзобіх, ні жилавих рук,
Щоб нести корабель в далечінь винозору
Там, де неба і моря блакитний лук.

Щоб під мірний гекзаметр співучої хвилі
Стрінуть землі незнані рожевих птиць
І жерців, що завчмерли в блаженнім безсиллі,
І моторних рабів чорношкірих цариць.

Роківанс коло! — червоних рифів,
Золотого піску, діамантових гір,
В непорушнім спокой замріяних грифів.
Що змірюють і важкую нещадний простір.
Суша й море! Скарбів ваших не затаїти,
Ви за архіпелагом моїх марінь,
Як міраж океану, замріяв Таїті —
Пливучого острову золото й синь.

Не віриш? Чи ж вічно гнітитиме кара?
Прости... Хоч хвилину мрією будь,
Що ще жде мене чорний прапор корсара.
Двошогловий бриг і блакитна путь.

1923—1943.

ДОБА

Родина — тільки вбогий човен
На невмолямих бурунах.

Над обрієм глухий Бетговен
Жадобу, захват, скрігіт, жах —
Сполучує в єдиний помах,
І буря звуків двиготить,
Вогонь скресаючи на зломах
Нешадних хвиль...

Твій біль — як мить.

Твоє життя, поглинь, — як атом.
Вичерпуй воду. Затикай
Пробоини. Будь мужем, татом.
Керуй. Молись. Не нарікай.

Шлях Одіссея перейдемо,
Та десь скінчиться міт сторіч:
День однооким Поліфемом
Всіх звабить у печеру-ніч.

І ти, що полуум'я був новен,
Затихнуть змушений тепер:
Сама доба — глухий Бетговен,
Сама доба — сліщий Гомер.

15. 1. 43.

ГОЛОСИ ЗЕМЛІ

Лівобруч скалівського шляху,
Високим берегом Синюхи
Встає горбами і хрестами
Архангельський иниций цвинтар.

Сліпа каплиця дерев'яна —
Побіч іерівної доріжки —
В кущах бузку та в карловатих
Вишнях, кривих і сухоруких.

Там, за каплицею — глухіше, —
Горби могил давно зрівняло,
Переплелись коріння й віти
В суцільні займища гущаини.

А ближче тут — ще простір рівний, —
Всім вистачить — синам і внукам —
В свій час зайняти місце вічне
В родючій степовій землі.

1.

Отож — почерзі.

Хрест дубовий,
А до хреста прибитий образ:

То — замість Сина — розіп'ята
Пречиста Мати на хресті.

А під хрестом — горбок квітчастий.
Тенідіні квіти заглушає
Буйним, несамовитим ростом
Висока степова трава.

Отут спочила наша мати...
Трудилася серцем, працювала,
Молилася і снівала зрідка,
Аж поки смерть не підкосила
Зів'ялий цвіт її життя.

І в кожнім з нас, як вічна рана,
Що капотить слізами крові,
Горить ім'я єдине — Мати
На все життя, на всі часи.

Сухенька, люба, безгріховна,
З очима, повними любові,
Що їх блакнить від сліз злинила, —
Такою в серці назавжди,
Та ще ота рухливість, живавість,
Ота свята природність праці,
Що їй була, як спів, як подих,
Що в ній бриніла, як струна.

Рояль, Шнільгагена й альбоми
Змінила на твердішу долю:
Дружина-мати тільки й знала
Родину, поле та город.

Всіх опромінювала сяйвом
І зло — ставало безборонне.
З усіх околиць провожали
Старі й малі в останню путь.

Пригадую, як плакав Дід
Дитиною (чумак дебелій,
Обличчя — степового новка,
Тверда статура — козака),

Крошив слізми труну легеньку:
— Невісточко, чому ж не я в ній?
— Чом, замість тебе, молодої,
Я, ветхий деньми, не спочив?

Але мовчало небо і несе
І навіть вітер не озвався,
Лишє співали: „Святій кріпкий,
Святій безсмертний“. — А за два
Несповна роки упокóївсь
На дев'яносто восьмім році —
Чумак останній з тих околиць —
Старий, кремезний дід Василь.

... Отут спочила. Степ та небо.
Під сонцем, щедрим, як в Гелладі, —
Палахкотить інтомний вітер,
Пиучи прудкі вітрила хмар.

Замислишся — і вже не знаєш,
Чи час Богдана, чи Батия,

Чи десь дудніть полки Пестлюри,
Чи це ще — „Слово о полку“...

Спочиньте ж, Мамо. Хвала Богу,
Що на війну не провожали,
Що образом Пантелеїмона
Не Ви, а батько попрощав,

Бо ще б сумнішим, ще б страшнішим
Зоставесь Архангород Путівлем:
Не наречена, не дружина —
То мати б сліпла від плачу.

2.

... То нам тепер кшталтом оніх древніх
Русов, продков паших, кто можеть возвра-
нити діяльності воїнственої і уменіти
отваги рицерскої.
(З у піворсалу Богданового р. 1618.)

То ж далі.

Довиний горб — це Дідів.
А хрест дубовий — вище й ширше, —
Під статъ старому... Любий Діду,
Незамолимий маю гріх:

Жива історія, скарбниця
Оповідань, байок, бувальщин, —
Ta так и вірив в вічність Вашу.
Що нічого не записав.

Не записав тих слів коштовних,
Що Ви точили вечорами,

Коли соломою налили
Лежанку Вашу, і в вікно
Дивилась ніч, як казка синя
В сузір'ях зимніх і таємних,
Дзвенів морозом нерухомий
Замерзлий воздух, як кришталь.

А в хаті було так нам тепло,
Так любо і цілком... спокійно,
Коли б не рецліки Бабуни:
— „Ет, проти почі — отакé
Верзеш, старий, — дітей страхати!“
На що, бувало, Дід замовкне,
Цигарку скрутить... Затягнувшись,
Одіпре: „Мой! Мовчи, стара,

А то, й-бо, не посorомлюсь, —
Такого облизня впіймаєш,
Що тільки...“ В тім непевнім місці
Бабуні — миттю — до мисок! —

І починала вже обтерті
Ложки ще раз перстирати...
А Дід, перечекавши, — далі —
Чумацьким возом повідань.

(Пізніш у Гоголя я дещо
Знайшов з того. Лиш дратували
Фальшиви синтакса та мертвий,
Набальзамований язык).

* * *

У хаті мешкав Дід — зимою,
А літом — в курені, пауччім
Від тютюну, що в низках жоптих,
Щодня темпіючи, сушився.

В тім курені свої майстерні
Мав бондар, слюсар і артиста,
(Бо крім діжок, ножів, начиння —
Різьбив по дереву гарнад).

Щасливих радощів дитинства
Дід був, скажати б, арсеналом:
Шаблі, рушиці, коні — все це
Враз з орденами постачав.

Так. Мушу гріх той визнати діду:
Був вихователь „негуманий“
І пацифістичних уподобань
Мені, таки, не прищепив.

* * *

Часів жорстоких син і свідок,
На гвалт — не визнавав сучасся,
І Київщина — через річку —
Була для нього ще — Польща.

Бо ж Чорний Шлях повз нас проходив
І синя степова Синюха
Річпосполиту відділила
Від українських Диких Піль.

Шість миль до Гумані і поруч
Торговиця, — місця, де Гонта
Гуляв, як іочі кара люта,
Як тими й віддаю чорний сказ.

Шкодá, що внуки вже не мали
Ненависті й призирства Діда
До лапотника - кацури, —
Як зараз, чую дідів бає!

Шкода! Бо, може б, не зазнали,
Циганських мандрів по чужинах
І не віддали б на поталу
Країну крові та пісень...

Хоч кріпаком не був він зроду,
Але слова „сквозь строй“, „шпіцрутен“
(Точнісенько — „чека“ й „комуна“) —
Для нього мали і невиний зміст:

Бо соп-предтеча — Аракчеєв
Вже намагавсь творить „колхози“
На тій землі, де Запорозька
Нова Америка буде.

Тож добре вінав мій Дід Росію,
Її тупу державну дібу!
Але й фальшивих сантиментів
Не мав до своїх земляків.

І то було не хуторянство,
Чи запорозька дута пиха, —
Звичайно, степові варяги,
Були йому — рідня й рівня.

Херсонських прерій піоніри —
Були йому, напевно, близчі,
Ніж тогобічні „малороси“,
Чи сьогобічні „польщаки“, —

Але боліла в серці цілість
Свого народу і отчизни —
За всю непімощену що землю,
За всі ці чини і часи.

Скребли покора і ледарство,
Пекли каліцтво і рабство мертвє
І раєм страженим минуле
Вставало в присмерку століть.

Ото ж приходила гризота. —
Рубанок надав з рук, і лайка
Лунала люто. Дід рятував
Шуляв в... горілці, як і всі.

* * *

Він „рятувався“ раз на місяць, —
Звичайно, в свято чи в неділю,
Коли даремно ждала Діда
Бабуля з церкви на обід.

Нема, й нема. Несцира втіха —
— „Та, може, трохи ярмаркує“, —
На жаль, нікого не втішала, —
Ярмаркувати дід не вмів.

Вже й ярмарок рідіє. Синска
Спадає звільна. По спочинку
Архангородці під хатами
Балакають у холодку.

Нема...

Схиляється сонце. Тіні
Вкривали вулицю. В Синюсі
Кипіло золото з блакиттю
Й перетонялося в сріблó.

Ставало тихо. Тільки птаство
Цвірінькало в медовій тиші...
Тоді — ік човен, повен бурі,
На обрії з'явився Дід.

Немов протест проти спокою.
Проти ледачої природи,
Архангородців, миру, тиші,
Покірного конання дня, —

Грізний і гнівний він надходив.
(Хоч треба б інше дієслово:
Він, в вечеровім сяйві, дійсно
„То виринав, то потапав“).

Отак то, невно, в онім часі
Передовий козацький човен
До стін Стамбулу, чи Скутарі
На диво й пострах паближавсь.

Для нас, дітей, було це — диво.
Та для бабуні був це — пострах,
Хоча й сама вона відваги
Не мала б в кого позичати.

Сама, але й залога юла
Колись турецької фортеці
Не мала б вигляду такого,
Як Діда побруга стара:

Ставним стояла маєстатом
Богиня дому і родини,
Тримаючи в руці лебелій
Не булаву, а — макогін.

(У данім разі берло влади
Призначений подвійне мало,
І символ реїментарства тяжко
Звисав додолу і чекав).

Але слабе перо сучасне
Для тих подій, що наставали!
Зарадто все було спічним, —
Потрібен тіпітши Гомер.

Скажу лише: коротка й бурна
Баталія в старих бувала.

Горшки бабусині на цури
Побивши, йшов спочити Дід.

Так січовому атавізму —
До *ewig Weibliches* погорді —
Віддавши дань, — Дід спав до рана
І, певне, мав козацькі сини.

А ранком, завше через маму,
Відношення дипломатичні
Встановлював і потім мирно
Пив на тщесерце сирівець.
Тепер ось спілть собі рядочком,
Забувши про турботи й сварки,
За все життя своє зазнавши
Один — розлуки в смерти — рік.

* * *

А недалеко й батько бідний
Такий сумний, такий трагічний...
Десь, певно близько, й брат, підтятий
Совітським голодом — на смерть.

3.

Згадав. Пройшло дванадцять літ тяжких,
Що кожен рік був довгий, як віки,
Що кожен час, і днина, і година
Пекли ім'ям єдиним: Україна.

Що б не робив, куди б не йшов, — завжди
Скорботний голос потішає: жди.

О, так, зазнав на чужинецьких бруках,
Як палить мозок мука і розлука,
Як кров із серця смокче хижий сум
І люта пам'ять кáзиться від дум,

Як кожен день дме зимном порожнечі
І від сліз сухих тремтять безкрилі плечі...

А десь Вона — не знаю чим! — живе:
Архангород, Синюха, Скаліве,
Торговиця... І над розлогим степом
Таке исне херсонське наше небо.

Нема на світі інших Батьківщин
Пошад одну, що є — наказ і чин.
Нема землі коханої так палко,
Як та, що в ній, що не верства, то — балка,

А там — байрак, а там — горби могил
І хмари-велетні, і синій небосхил.

Не Капітолій, не мармори Корінту,
Приниклий до землі сільський убогий цвинтар.
Що поховав навіки під горби
Кісток і пошелу освячені скарби,
Кісток і пошелу, що — квіти й колосились
І, виукам та синам наливши в тіло сили,
Трудами й працею замкнувиши коло літ, —
Запричастилися правічної землі.

Був чорний мор, гула війна буруном, —
Та знов весна викохувала вруна,
Бо ті, що илугом тут орали переліг —
Віддали Богу — дух, а тіло — цій землі.
І так із роду в рід триває тиг великий,
І нашою стає оци землі навіки.

Даремно, пороже, стоїш, —
Тижка стона твоя — несевна!
Рука раба стискає піж,
Земля і рід злилася кревно.

Не одірвати, не розніть, —
Ти ж пробував не раз, не два вже, —
І наслідком була — різня!
І так — навік. І так назавше.

Дарма припрошуєш — „Скорись!“,
Удосконалюючи пута, —
У відповідь буде: обріз!
У відповідь буде: отрута!

Бєзбатченку — ти не збагнеш
Чим дине слово Батьківщина. —
Прозріеш в полум'ї пожеж,
Научиншся під нашим чином.

1920.

УРИВКИ З „ПОСЛАНЯ“

„А я б хотів у тиші над вудками
Своє життя непроданим донести“.
(„Спіль Далочинъ“, 1922).

„Одбирав людина в людинах
Житті...
Так і треба, так треба, крайно,
Україно моя!“
(„Тринадцята весна“, 1926).
М. Рильський.

Там, де затон, латати й лози
Незахвильованість води, —
Поет, рибалка і філософ,
Правдивий син Сковороди,
Збагнув криваву мудрість світа,
Солону істину буття.

Так яросно хитав нас вітер, —
Так хижко різalo житті:
Від келії — тріски та попіл,
Від книг — розірваний папір...
Не самота, не сум, не опій,
Коли горить по всій Європі
В вітрах розгойданий простір!
Епоха здійснення утопій
І порох спопелілих вір.

Щó ж? Лішнє пізно, ніж... Пробачте,
Я так зворушене радий,
Що Вам доби цієї мачти
Над лоном тихої води,
Над поплавками, над вудками
З'ивилися. І, власне, Вам,
Для кого „вічне“ — не слова,
І „вічність“ — не могильний камінь...

I.

„Лай Бог, чтобы рускіс вязаі Наріж.
Нора кончіть оту туную Европу“.

Л. Гарцен.

(З листа до М. Корш. 2. VIII. 1848).
„Імрона гине!.. Присяй-бо! Гартованці
цо на власні очі бачнац“.

(З комсомольських розмов).

Для них вона гине щороку,
На радість рідних держиморд,
Та жде — не діждеться на кроки
Спасених евразійських орд.
А поки, кровушку п'ючи;
Кує на Русь Святу мечі,
І в буржуазнім far niente
Все снить про lux ex oriente.
Капіталісти всіх країн
(Лишнє крім Ротшильда, природньо!)

Жеруть фунтами кокаїн
І ждуть: чи завтра? чи сьогодні?..

— — — — — — —

(А там вкраїнській степа,
Натреновані скоряться,
Все пухнуть, пухнуть кров'ю праці
Сліногого темного раба,
Ї на балалайці, й на тальянці
По селах грають бруд і праці...)

* * *

Однаке, що ж це я? — Для Вас
Ця філософія російська,
Здається, надто не нова:
Русь — Рим, христолюбиве військо,
Сінод, нагайка, Петербург
Та хижий свист сибірських пург.
А втім, маштаб поширився значно, —
З „автобажденія славян“
Наш Смердяков вже мріє смачно
Про „пролетарій всіх стран“.
Не „щіт“, не „крест“ і не „проліви“,
Тепер вже планетарний плян, —
Одесського боєцтва зливи
Перехлюпнути за океан.
Відомо ж: пун землі в Тамбові,
Святі всі — рускими були, —
Злучили Маркса з Соловйовим,
Лсопітьєвом переплели,
І от, на сором Мілюкові
І на спокусу „заміни віх“, —
Які ж можливості готові
У Мілюковерів нових!

III.

„Наш все жасеній“.

А. Пушкін.

1.

Який, до біса, він залізний? —
Машині духа не вдергáть.
Ось бачимо на його тризні
Залізо те пожерла ржка.
Тепер збагнули за століття
Бездушну тривкість речовини.
Яке ж страшне лишив поліття
Нам в спадок смертоносний він!
В єдиний найсвятіший шлунок
Всесь дух людини переліз,
І звали це музично-струнно
І піжно-лагідно: моніам.

2.

Матерію обожествили, —
Вона й розчавила самих!
Тепер, мов звірі, ось завили
Серед пустель, серед зими.
В лібораторіях мудрили,
Гомункулів некли й варили, —
То Übermensch, то „колектив“,
Плодили умоблуддям „ізми“

В масніх перинах гуманізму, —
І прогримів Господній гнів:
Пекуча літня тишина
Снахнула полуум'ям: війна!

3.

Не схаменулись, непокори,
Хапалися за танк, за газ, —
Все гвалтували мозок хворий,
Від вічності стрибали в час.
Все думали, — минеться якось,
А в небі рділи віщі знáки,
А вітер смертоносний грав
На струнах загород колючих
І в ноочах осени дрімучих
Над полем бою йшла мара.
Від Марин до болот Стоходу —
Горизонтальний Вавилон!
Могили, натовпи, походи,
Через народи й крізь народи
Дзижчав і всвердлювавсь циклон.

4.

На мить завмерти, глянуть в вись би,
Туди за літаки, в блакитъ, —
Де Той, хто носилає іспит
Веде народи і полки.

Prima Motore, Пангохадтоф.
Душа початку і кінця,
Єдиний космічний імператор, —
Двигун одвічного кільця.
Єдиний — поразка і побіда
І в сиянні тиші, і в мряці бур —
Від гуду бджіл, від зерна і до
.Симфонії мускулатур"¹.

5.

Всемузини всесвітніх шумів
Він диригент і компоніст
І в тулі ягубному самумів,
І в тім, як на да жовтий лист.
В прозорих масах океану,
Що коливаються у млі,
І в віршах моїого пеану
Степам неплодної землі.
Механік землетрусу й шторму,
Конструктор піагар і ос,
Речовинам дарує форму
І в космос оберта хаос.

6.

І от Він простягнув нам міст,
До вічності дорогу горю. —

---

¹ „Крізь бурю і спіг“ — М. Рильський.

Простори неба неозорні,
З'єднати з поділлям крові і сліз:
Хто смерть безсмертним подолав,
Хто переміг поганський морок,
Хто показав нам наприм вгору
З в'язниці часу й путів зла!

. . . . .

7.

Після распутінських синодів,
Церковних гніzelів, чека,
В Росії слово „Бог“ — не в моді
І, може, все це Вас зляка.
Та, пригадавши даль віків
І увишивши шлих в майбутнє,
Збагнете Ви, що „Бог Батьків“
В кривавій пітьмі диких буднів —
Вікно в блакті, в буття, в світи,
Зір неба над скаженим виром,
Побідний поклик висоти
І благодать — не бути звірем!

8.

Христос не мрія й не мара
Чи Нестерова чи Толстого,
(Блюзірство певзли і пера), —
Христос — то чинна путь до Бога,

То, перш за все, моральний труд
І в дніх натхнення Богом праці:
Вишанувати щоденний бруд
І виростать, а не скоряться.
Щоб крізь умовний час землі
Врости у неба вічність Божу.
Це не безсилій плач у злі,
А понад злом крилате: можу!
Це не п'язничий рай рабів,
В кастратій рівності — отара, —
Ні, це в блакить готичний спів,
Це — творчість, мужність, слава й кара.
Так. Кара. Бо не мертвий „мир“,
А чинний „меч“ на землю дав Він:
Здолавши ніч, з хаосу тьми
Пде день в Багрянородній славі.

Epilog.

Старі зпайокі: Фавст і Мефістофель.
М. Рильський.

1.

Доба заголення всіх правд,
Руїна культів рукотворних.
Вернувесь даремний аргонавт
І лише тьми руно прачорис
Торкнулося безсиліх рук.
Машини не спасла людини
Від смерти, самоти і мук
І підлюдній й надлюдній

Едгарів крук, в журбу й докор,
Як завжди криче: „nevermore“¹

2.

Четверту вже координату
Знайшли. Про третю ж, як — нема
І дух, двомірно розіп'ятий,
Гнітить двомірна тюрма.
Дрібним та силощено-плескатим,
Що загнили в людськім кублі,
Їм не дано владикувати,
А — насожитами землі
Проживотіти в гнойних верствах
І синить, на шлуноч молячись,
Про „волю, рівність та братерство“
Та „перековані мечі“.

Ганебний час. Такий контраст
Лиш за одне сліпє століття.
Хто Данту брат? І хто сестра
Тій Беатрічі? Лихоліття
Все замулило й занесло,
Добро здрібніло й зблідло зло —
І зажух Наполеонів профіль.
„Старі знайомі“? — Лиши мара.
Наш вбогий біс — ис Мефістофель
І Фавст — давно на біржі гра.
Збрехлілий парламент — наш форум,

¹ «николи» — з поем Е. Пое „The Raven“.

Дух — грамофон, і гума — честь,
Доляр — lapis philosophorum
І навколо нього — космос весь.
Про Маргариту ж бракне слів:
„Мікадо“, „шімі“ й tout pour vivre.
Доба ж спалила й пропекла,
Від різних лаштунків звільнила.
Здихають, здохнуть діти зла,
Людці й недолюдки здрібнілі, —
Гряде наш ренесанс в огні,
За всі страждання, скрути, страти,
І на пустельній ціліні
Загуркотить готичний кратер.
Кінчається смертельний транс
На диких зварищах утопій,
І в Риму, в Заходу, в Європі
Пде Християнський Ренесанс,
Пде як судьба, як суд, як кара,
Щоб знищити рештки і зродить
Палкий Везувій з Ніагари,
Свячене полум'я з води.
Холопські культу, рабські східами,
Солодкий сморід гуманізму,
Пророслий салом дух міщан, —
Все налить Бога ярий дотик:
Над світом сиє хрест меча,
І гуде хорал нестремних готик.

1925—1926.

ПІДСУМОК

Повік весна і хміль, і слава
Та синє сяйво вишнини —
Так вималювала уяві
Сей світ твердий, сей світ страшний.

Літа злітають ісплюстками,
Чоло проорюють роки,
Та бачу тільки крицю й камінь.
І „на узгіррях вітрики“...

Нічого вже не залишилось
Ані уяв, ані марінь — — —

Але недаром серце билось
І очі вічно пили синь.

Але недаром, о, недаром
Я креслив літери цих літ:
Мій жар спахне колись ударом
І в дійсність обернеться міт.

Мій ярий крик, мій біль тужавий,
Випалюючи ржу і гріх,
Ввійде у складники держави,
Як криця й камінь слів моїх.

18. VII. 1931.
Десатиа ття.

ЗМІСТ

Молитва	5	3 «Варягів»	53
СТИЛЕТ і СТИЛЮС		Прозріння	58
Стилет і Стилос	7	ЗЕМЛЯ МАДОНИ	
Біографія	8	Замість сонету	61
Зловісне	10	Думи мої, думи...	62
З «Сучасників»	11	Беатріче	64
І час настів...	13	Прага	65
Вечір	14	А. Д. МСМХХХІІІ	67
Несачовитим приском крові	15	Відміку покарано стеною...	68
Уривок з поеми	16	З «Людського»	69
Ars poëtica	19	З «Ночі»	70
ГЕРБАРІЙ		Українські візантійські очі...	71
Під чужим небом	21	3 «Антіварі»	72
Незалежні стеноу	27	З «Чорної Гелазди»	73
Вітри історії	32	Убійниця	75
ЗЕМЛЯ Й ЗАЛІЗО		Діва-Обіда	78
Напис на книзі віршів	34	Невимовне	82
З «Полину»	36	Мозитва	84
Сьогодні	39	З «Варязької весни»	85
Знаю — медом сонця...	41	Київ	87
Варязька бляхда	42	Портрет	88
З «Горобинової нічі»	45	I, дійсно, лист Ваш...	90
Шевченко	47	Земля Мадонна	91
Куїш	48	НЕРСТЕНЬ ПОЛІКРАТА	
13 листопаду 1920 р.	49	Доля	93
З «Політта»	51	Перший подув весни	95

Вічне	.	.	96	НЕЗІБРАНІ ПОЕЗІЇ		
Липень	.	.	98	Якби	.	132
Дука	.	.	102	По кожній страті	.	135
Ноктюрн III	.	.	104	Не Петроград...	.	136
Два сонети	.	.	105	В присягерку	.	137
Балтійська суйга	.	.	107	Сутінки епохи	.	139
Свічадо моря	.	.	111	Terribilis vigilla	.	139
Символ	.	.	116	Фавстівська ніч	.	141
З «Полтави»	.	.	117	25 травня 1926 р.	.	142
До портрету Мазони	.	.	119	Postscriptum	.	143
Від віку й донині	.	.	120	Передміття	.	144
Періка	.	.	121	Елегія	.	145
Батиківщина	.	.	123	Доба	.	146
Собор	.	.	126	Голоси землі	.	147
Київ	.	.	128	Уривки з «Посадів»	.	160
Ода до прійдешнього	.	.	130	Шідсумок	.	170

ЗБІРКИ ЄВГЕНА МАЛАНЮКА:

Стилет і стилос, Подєбради, 1924.

Гербарій, Гамбург, 1926.

Земля й залізо, Париж, 1930.

Земна Мадонна, Львів, 1934.

Перстень Полікрата, Львів, 1939.

миха́йло
оре́ст

ЛУНИ ЛІТ

1 9 4 4